

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på <http://books.google.com>

WIDENER

HN QLJL +

Scan 7711.5

Harvard College Library

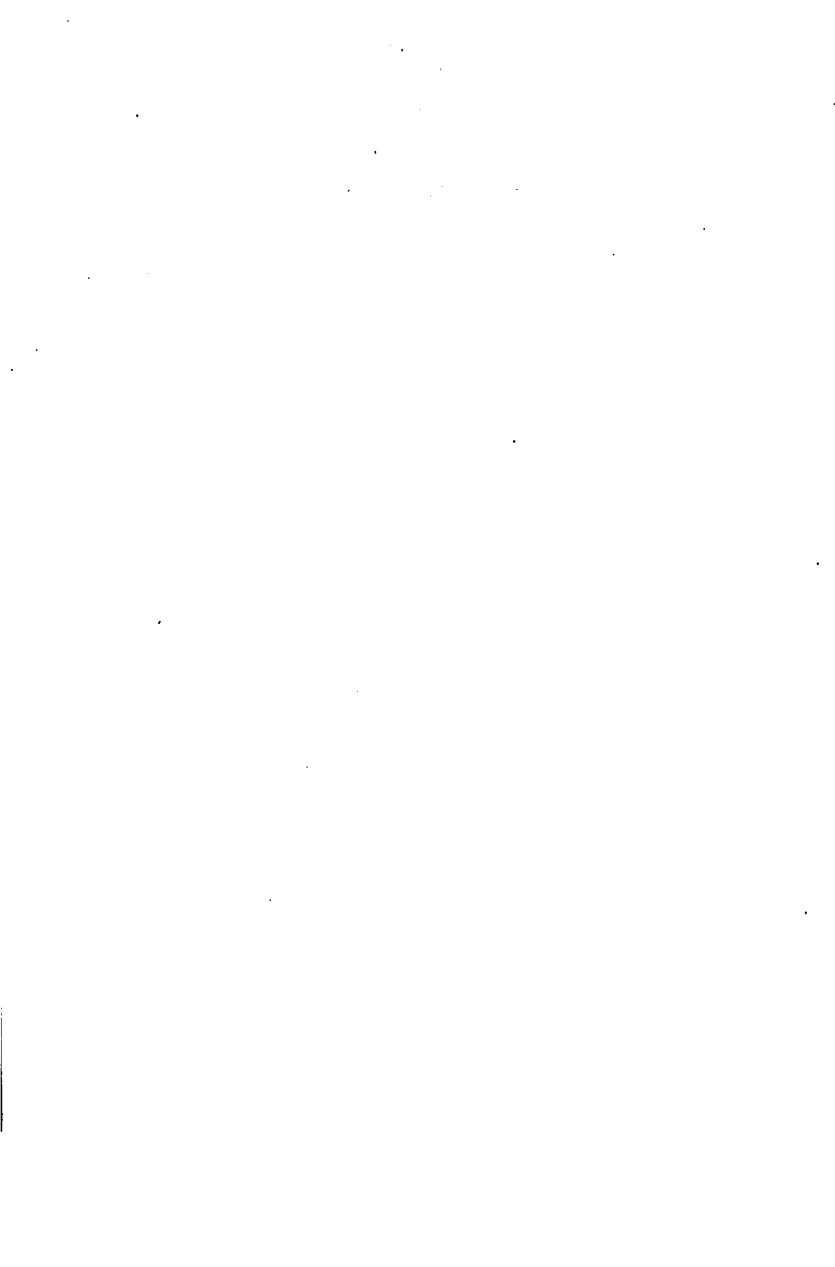
GIFT OF

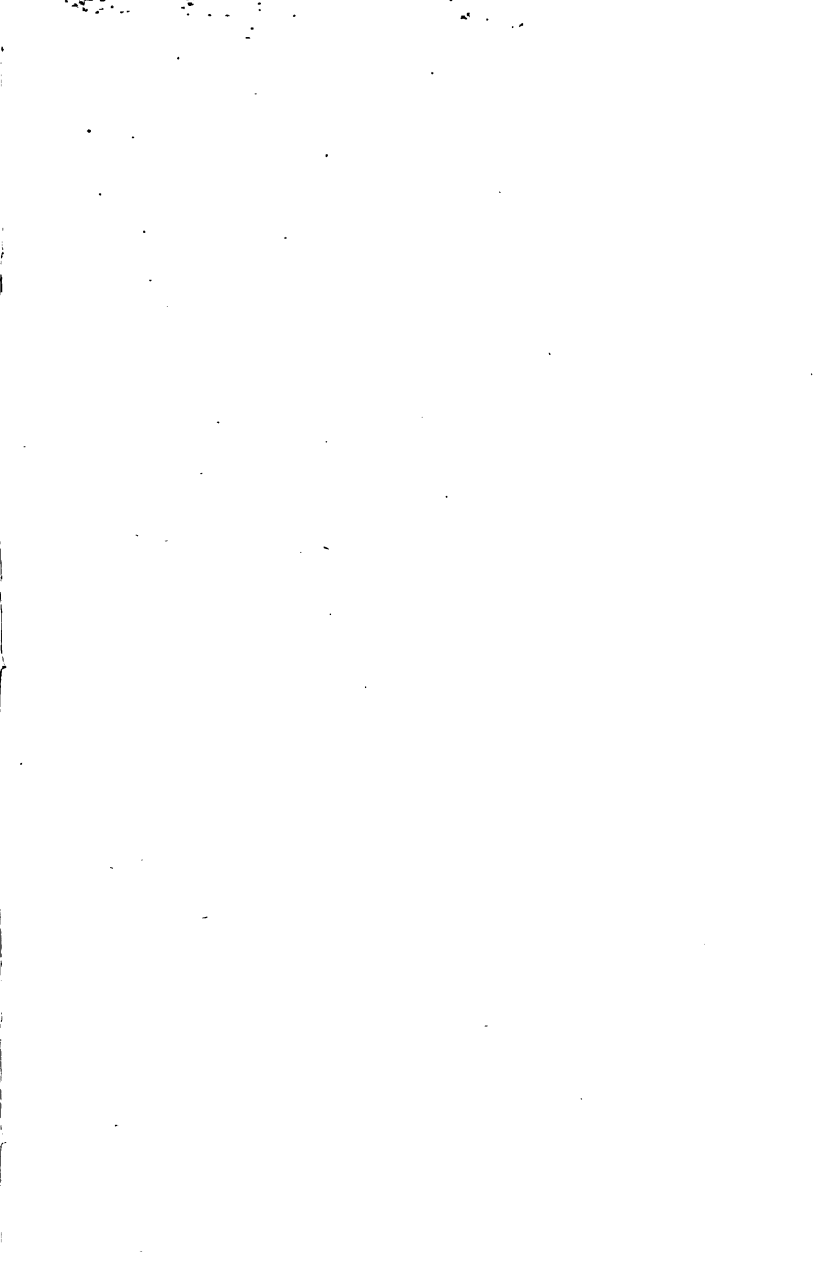
THE VIKING CLUB

OF BOSTON

Received July 19, 1899

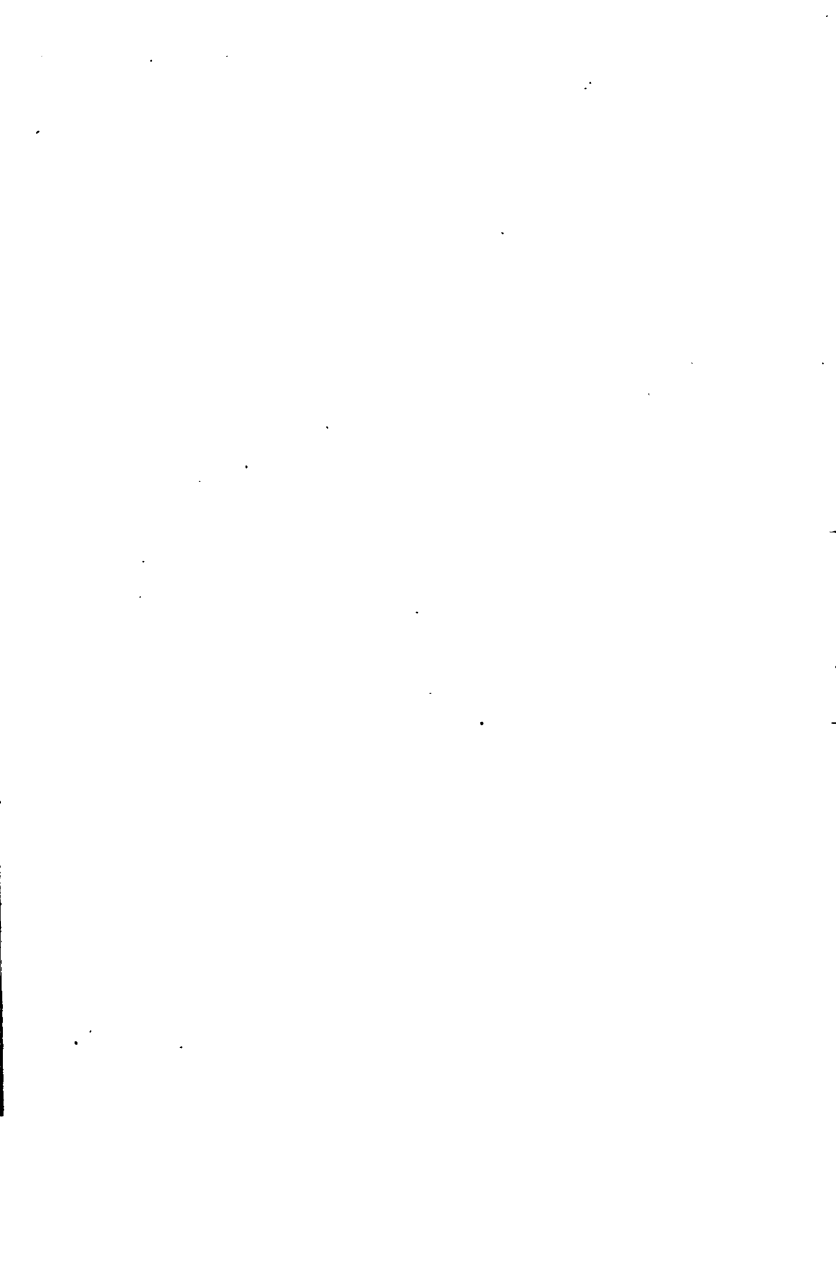

RYDNINGSMÆND.

A small decorative separator consisting of a horizontal line with a central diamond-shaped ornament.

RYDNINGSMÆND.

EN JULEFØRTELLING

AF

KRISTOFER KRISTOFERSEN.

KØBENHAVN.

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN).

GRÆBES BOGTRYKKERI.

1887.

Scan 7711.5

Harvard College Library.

Gift of

The Viking Club

of Boston.

19 July, 1899.

I.

Kjelbotnen.

«Fola, Svarten! — Fola — — Fola, Fola, Fo—o—o—la!» klang det op mod Aasen gjennem den stille Kvældsluft — først langsomt og overtalende, saa stærkere og i hurtigere Takt, efter en Stund klagende, ræd, bønligt og tilslut en langtrukken Kalden næsten i Graat.

Og Gutten stod nede mellem Tuer og Hump med Grimen i Haanden, barhodet, letklædt, saa opover med Spænding i de store lyse Øjne, og det runde, glatte Ansigt fortrukket i Skræk. Han lydte og raabte igjen, sprang et Stykke, saa det store, strie, graagule Haar laa som en Hestemanke efter ham, sprang raskere til, naar han trodde at høre en Lyd, stansed igjen, gav sig ikke Tid til at tørre Sveden, som randt nedover Panden, raabte og sprang over Tuer og gjennem Krat, rev sig tilblods, ænsed det ikke. Svarten var væk, Svarten maatte findes. Husbonds beste Hest, Guttens

kjæreste Ven. Svarten! — «Fola! Fola — Fola — Fola — Fola — Fola — Fola — o — o — la!» — End om Bamsen havde slaat den! — Den for omkring her, Styggen, og lusked efter baade Hest og Ko; Sæterjenterne paa Lingestølen andre Siden Aasen havde den vetskræmt her ene Dagen. Han kjendte, det isned ved Tanken. Men havde den slaat Svarten, saa skulde den ogsaa — —! — hyss! det var noget, som klang deroppefra. Gutten stod stille og lydde et halvt Minut — Øjne og Mund vidaaben, Benene spændt til Sprang. Og saa afsted opover, for det maatte være Bjælden, den granne Bjælden til Svarten. Nu hørtes den tydelig, Gutten lo, kaldte med Røsten skjælvende af Glæde og sprang opover bratte Lien. Bjælden klang i lystig Takt, og en munter Knæggen fulgte med. Ingen kunde knægge saa morsomt som Svarten, ingen kunde dingle slig med Bjælden; Gutten lo, saa det gav Eko fra Troldhornet, aldrig havde han været saa glad.

Aldrig havde Kjelbotnen set ud som nu, syntes Gutten, da han slængte sig ned i Lyngen og saa udover, mens Svarten stod rolig ved Siden og vifted Myggen bort fra sin skinnende Bug med den tætte Svans.

Mange hundre Ganger havde han set denne Dalgryte, han kjendte omtrent hver Tue fra Barnsben. Men nu ikvæld var her Liv og Lyst og Glæde i

hvert enkelt Syn; det var saa let at puste, saa klart at se.

— Til alle Sider var Dalen lukt. Aasryggen var vel ikke høj, Furen grodde frodig helt til Toppen, men den ringed sig rundt og taarned sig op i Troldhornet, der blev ligesom til Laas i Kjeden. Tæt under Hornet laa et Vand, dybt og mørkeblaat med lavvoxen Løvskog om ene Bredden, tykt, fedt Græs paa andre, som Aar efter Aar var gjødet ved Strømmens Paagang, naar de ny Vandmasser vasked nedover Fjeldet fra de evige Fonner deroppe og skured dets mørke Side glat, før de forened sig med Smaabækkerne fra Aaserne og grov sig Vej frem gennem Dalen, brød Kjeden og drog tilsjøs. Mellem lynggrodde Hump, under knudrede Bjørkerødder, gennem Orekrat, forbi Smaahauger, i Svingninger og lange Omvejer gled Elven stille og klar, til det svageste Punkt i Kjeden var fundet. Da tog den i, blev til Foss, sprængte Berg, larmed og sendte hvide Røgen opover Fjeldsiden.

Saa stilt var det, at han kunde høre Smaaøreten hoppe op over Vandspejlet efter en Flue og en Lom skvalpe bort ved andre Bredden. Men der var Friskhed og Munterhed i Stilheden. Hele Dalen blev fuld af dansende Liv, den røde Lyng skinte i Solnedgangen og syntes at strække Hals for at se videre udover, Krattet aabned sig, Furerne lysesned, Sletten blev videre, og selve Troldhornet

var med og lo, fordi Svarten var funden. Nej — sliq Moro det kunde være i denne Dalen! — akurat, som en var til Bryllup og hørte Felen laate, saa Foden ikke vilde staa stille!

Og op sprang Gutten igjen, nedover Lien med Hesten ved Grimen, sang imellem og lo, naar han snubled. Nede paa Sletten satte han sig op og red i Skridt fremover langs Elven. Saa faldt han i Tanker, saa grundende paa det tætte Græs, som voxte ved Bredden, tog Øjemaal af Stigningen opover Aasen, nikked bestemt med Hodet, saa den lyse Haarlug faldt nedi Øjnene, gjorde et Slæng med sin kraftige Krop og gav Svarten et Venneslag paa Lænden.

«Jeg vil rydde Kjelbotnen, jeg, Svarten!» raabte han.

Hesten gav et muntert Knæg og traved i smaat Dilt nedover mod Dalens Aabning. Men der, hvor Elven blev til Foss og brød gjennem Berget, maatte baade Hest og Mand bruge al den Stadighed, de ejed, for mellem bratte Hammeren og Fossestupet var det farlig at færdes. Var man først forbi Fossen, aabned der sig en Kjæmpeport til Bygden, som stor og grøn laa omkring Fjordbugten.

Og nede i Bygden gik ogsaa Ingrid Budeje og stelled med sit. Som hun kom der stor og stærk med de fulde Mælkebøtter i Børtræet og hørte Mændene ude paa TUNET tale om at gaa

opover for at se, om det var hændt Bjørn Gaardsgut en Ulykke, siden hverken Svarten eller Gutten kom, — som hun gik forbi, skulde ingen se paa hendes alvorlige Ansigt, at hun følte noget ved det, som taltes om Fare og Ulykke. Men da hun satte Bøtterne fra sig paa Kjældergulvet, skalv hun i Knæerne, saa hun maatte sætte sig ned.

Men Ingrid var med i Guttens lystige Tanker og glade Drømmer, og hende saa han efter, da han red ind paa Tunet mellem Mændene, som endnu ikke havde bestemt sig til at gaa opover, men bare stod og saa imod Fjældet. Han fik kanske saavidt et Glimt af hende, da han gik forbi Kjælderdøren — en unødig Omvej til Stalden, — men hun var nok den eneste paa hele Gaarden, som ikke var ude for at faa Besked om Guttens Færd i Fjældet. Muligvis havde hun en Tro om, at det var til hende, han gjæmte beste Fortællingen, naar han lod de andre gaa med en Spøg eller anden kort Besked. Han havde Hastværk ikvæld, Bjørn Gaardsgut, syntes de.

Næste Dag i Frokosthvilen kom «Propritaren paa Bakken» som vanlig slæbende tungt over Gaardstunet med Stans for hvert tiende Skridt for at hive efter Veiret og hoste. Bjørn Gaardsgut iagttog ham fra Stalddøren, ventede, til han havde tat sin første Hvileplas paa Staburstrappen og stridd over det første Kvælingsanfald, men gik da frem for ham og tog til Huen.

«Naa?» sa Husbonden skarpt og sendte Gutten et gjennemtrængende Blik fra de smaa mørke Øjne.

Bjørn havde tjent paa Gaarden fra Smaagutten og kjendte Proprietæren som den Mand, der ikke bed, naar man bare snakked hurtig fra og ikke «seigpinte ham ligesom den fordømte Astmaen». Men det var ikke saa grei Sag at komme frem uden Omsvøb med det Æren, han havde idag. Dog tog han sig sammen og sa med tilsyneladende større Mod, end han havde:

«Jeg vilde nok be om at faa fæste Plas hos Husbond.» Og da Hovedsagen var udtalt, trak han et Lettelsens Suk.

Proprietæren trak det ene Øjebryn tilveirs og strøg sig over Skjægget.

«Hvad sa du, Far? — Er du blet giftesyg? — Hvem er Jenten?»

Bjørn gned sig paa Armen og saa ned paa sin Træsko undselig og forlegen ved de to overraskende Spørsmaal. Men svare maatte han, hvis han ikke vilde ødelægge al Udsigt for sig.

«Ja — hehe! — det kan nok være, Husbond gjætter rigtig,» sa han saa uforknyt som mulig i en saa «kvisam» Sag. «Det var nok saa, at — hehe! — hun Ingrid og jeg — —.»

Men længer var det dog ikke mulig at komme, han stotted, kræmte og saa endelig, bønligt og blussende rød, halvt paa Husbond, som gotted sig

og gned Hænderne og inderlig fornøjet over sit Skarpsyn flere Gange gjentog: «Jagu skjøjte jeg det, lel!» — men saa med strængt Alvor pludselig spurte:

«Det er vel ikke galt paafærde — naa?»

Gutten forsikred, at alt var, som det skulde være, og dermed syntes det, som om Husbond ansaa Sagen for færdignakket. Han reiste sig langsomt ved Hjælp af Stokken og begyndte at drage sig bortover til næste Hvileplas. Men Bjørn, Stakkar, vilde ikke ha svedet over det værste uden Nytte; han betænkte sig et Øjeblik, nikked saa ligesom igaarkvæld i Skogen og fulgte bagefter, stansed, naar Husbond stansed for at stønne og hoste, og holdt sig et Par Skridt tilside. Da Proprietæren havde naadd Stenen, som brugtes til andre Rasten, kjæmped han først fra sig et Anfald og kasted derpaa et grættent Sideblik til Gutten.

«Hvad er det for Tulsnak, du farer med, Gutunge? — huf! puh! — — Plas, siger du? — Bare Gutungen næsten! — puh! — Hvor vil du ha Plas?»

«I Kjelbotnen har jeg tænkt,» svarte Gutten raskt.

Men da trak Gamlingen begge Brynene op og satte Hænderne i Siden.

«I Kjelbotnen! — du er nok rent rivende, spikende rusk idag!» og under Afbrydelser af

Hosten og Smaaanfald vedblev Proprietæren i haanende Tone: «Saa du under ikke Navnen din at ha Vinterhiet alene? — — Eller kanske du vil drages med Haugbukken i Troldhornet om Fiskelykken i Svartekjønnen? — — Javist ja! saapas Karstykke som at finde op Øjkerne paa lyse Sommerdagen, det har andre og gjort, — tænkte sig ikke derfor god til at gjøre det, som ingen før har prøvt; — — ogsaa vilde du trække med dig Jenten did og? — ja, kysses og gantes er gjild Lek, det, men fryse og svelte er ikke Kvindfolk-Spøg — nej!»

Bjørn stod lidt og ligesom ventede paa at faa høre mere, men da Husbond vendte sig væk med en afvisende Mine, begyndte han med en Hast og Iver som den, der, «for Guds Skyld!» ikke maa slippe Taget, at snakke om alt det gjilde Jordsmon, det fede Græsset, den herlige Lien oppi Kjelbotnen. «Husbond skulde aldrig set sligt! — det er, som du saa — — ja, næsten som du saa Paradis!» — — Han talte varmere og varmere, snart med Latter og snart med Graat i Røsten, kom nærmere, stilled sig foran Husbond, fulgte efter, naar han drejed Hodet, tvang ham til at høre efter. «Husbond skal ikke angre det, om han lar os faa rydde Plas i Botnen!» bad han tilslut, og Øjnene skinte saa blank, der de hang ved Husbondens rynkede Ansigt.

Gamlingen faldt i Tanker, bored med Stokke-

piggen i Jorden, vugged Hodet op og ned og fløjted sagte hen for sig. Med ét saa han op, som om han vilde trænge tvært gennem Gutten, løfted Stokken som til Slag.

«Enten fortjente du Juling eller — — det var kjækt paafundet, Gut!» sa han, rejste sig og drog sig videre bortover.

Bjørn stod igjen, han skjønte, det ikke nytted at trænge videre paa nu. Men det siste mente han var næsten jævngodt med Tilsagn. Og det sa han om Aftenen til Ingrid. Men hun lod, som om det ikke kom hende ved, hvad Gütten tænkte paa. I dyb Hemmelighed sad hun dog udover Nætterne paa Fjøsloftet og bøded og spandt.

Et Par Dage senere, just som Bjørn stod og brynte Ljaaen, hørte han Husbonds Stønnen lige bag sig. Han vendte sig ikke, men brynte væk.

«Naa!» — Bjørn vendte sig som overrasket, han kjendte Hjertet begynde at hamre i sig, for nu kom Afgjørelsen. Husbond stansed, vendte med Stokken paa det nyslaatte Hø og sa, som om han fortsatte en Samtale:

«Det var vel ikke Alvor — tænker jeg.»

«Jomen var det Alvor!» raabte Gutten, som var vant til, at Husbond lod flere Dager gaa mellem Spørsmål og Svar og tog fat igjen uden Indledning eller Forklaring.

«Saasaa — jaja,» brummed Proprietæren og

smaalo, lagde saa til, idet han stavred videre:
«Kom ind i Stuen ikvæld.»

Og om Aftenen blev Bygselbrevet gjort istand. Proprietæren skrev det selv, og Madamen hørte efter med samme Andagt som Bjørn, da det læstes op. Tungvint og kroget var det, men Gutten skjøjnte saa meget af det, at han havde Ret til at udvide Plassen «med al den Magt, han selv kan formedels Ploug, Greb, Spade og anden brugelig Redskab,» og med stort Besvær men stolt og undselig skrev han under.

«Nu er det gjort,» sa Husbond, «men — dyre Død! — det trænges, du er stærk,» lagde han til og hytted manende med Haanden.

«Jeg tror nu ikke, jeg er blandt de vekeste,» mente Gutten, og han lo med Glædestaarer i Øjnene.

«Aanej — det er ikke Ingrid heller,» sa Madamen og gav ham et drillende Nik, idet han gik ud. Hun skjøjnte nok, hvem han vilde vise Bygselbrevet først til.

II.

Bygdebesøg.

Det led frem paa Høsten det næste Aar.

En vakker Høstdag var det med skjær Luft, brogede Lier, Sild i Vaagen, fulde Ax paa Kornstørene, Fugleliv i Skogen og Sol over Mark og Fjord. Men om Morgenen havde Rimen ligget blinkende hvid udover Bygden, og Troldhornet, som hæved sig bag Aaserne med aargamle Fonner, havde et nyt skinnende Teppe paa.

Folket drog til Kirke. Den lille Klokke lød klart og vidt gennem Stilheden, udover Fjorden til Baadene, som lagde ud fra de fjærne Næs, opover Lien indimellem Aaserne til de stængte Smaadale. Fra alle Hytter kom de — hver paa sin Kirkevej.

I Vaabenhuset stod i Række de Koner, som skulde bære Smaabarn over Daaben. Og blandt dem var en, som de fleste saa paa. Hun havde just intet eget ved sig — høj og stærk, alvorlige

Træk, vejrbidt og grov, pyntet i hjemmegjort Stak og Hue, ganske som de andre, der stod her og byssed og vugged de smaa paa Armen. Men de fleste vidste, at denne Kone var nede i Bygden for første Gang, siden hun for et Aar siden drog tilfjælds for at rydde Vildmarken sammen med ham, som blev Fader til dette Barn. Hun var Bygdens Gaade idag.

Selv bar hun Barnet frem, men under Handlingen var det «Madamen paa Gaarden selv», som holdt det under Præstens Bog, og det gav Husmands-Ungen Rang blandt dem, som tvættes i samme Vand. Bjørn, Faderen, saa til i højtidelig Glæde og følte noget modnes i sig. Og Barnet skraalte i Kor med de andre, Klokkeren sang, Menigheden bøjed Hoderne, Præsten slog Kors over dets Pande og Bryst og gav det Navnet Johannes.

Da Rydningsfolket fra Kjelbotnen drog ud ad Kirkeporten, var mange Kjendinger fremme og hilste paa Bjørn. Og han lo og gav dem en Spøg, naar de spurte om Aarvejen paa Fjældet. — «Den Gutten knækkes ikke af første Frostnatten,» sa de og saa næsten beundrende efter ham. Ingrid havde faa Kjendinger, ti hun havde ikke været længe i denne Bygd. Stille og nedslagen med vesle Johannes paa Armene fulgte hun efter Manden og smilte svagt, naar Hilsener vexledes. — »Hun gaar vel ogsaa mod en Vinter

— aajøje, jøje!» sa de andre Koner, som stod omkring paa Kirkegaarden.

— «Tør du gaa paa en Vinter til?» spurte Proprietæren, da Bjørn og Ingrid var inde i Stuen for at bli traktert. Han stønned og bar sig ilde nu mod Høsten.

Bjørn lo. «Om Husband vilde slaa Følge, skulde han bli saa frisk som Røjsekatten,» sa han.

«Men du da, Ingrid?» spurte Madamen og klapped den unge Kone paa Kinden med sin fede lille Haand.

«Aa — det var vel tungsomt af og til forrige Vinter, men nu saa —» Ingrid smilte stilt og saa ned paa Gutten i Fanget.

Saa drog de hjemover op gjennem Lien, langs Elven. Bjørn bar Gutten paa Armene, og paa Ryggen havde han en Sæk med Varer, han havde byttet til sig hos Landhandleren mod Øret fra Svartekjønnen. I den vilde Slukt, som Elven havde sprængt i Berget, da den fandt Gjennemgang, satte de sig for at hvile. Solen sken netop saa lys og munter over Bygden og Fjorden, men her, hvor de sad, var dyb Skygge, Furerne hælded mørk udover ene Siden, den andre var kold og bar, Fugtighed steg op fra Fossen, som brummed tæt opunder.

Ingen af dem sa noget paa længe. I Taushed tog hun Barnet fra Manden og lagde det til Brystet, og mens det der fandt alt, hvad det

lysted i Verden, saa hun tilbage ud gjennem Kjæmpeporten.

«Graater du, Ingrid?» — Bjørn vendte sig hastig, han syntes, han hørte en saa forunderlig Lyd.

«N—ej,» hun svælgte og svælgte, men Taare paa Taare randt. «Det kom mig saa underlig for — — ligsom jeg ikke skulde faa se igjen Sjøen.»

«Aa — det er nu ikke saa lang Vejen fra Kjelbotnen til Bygden. — Nej, det er Solen dernede, som gjør dig hugsaar, Ingrid,» mente Bjørn. «Men kom, saa farer vi hjem til os selv, der er ogsaa Sol.» Han lo, sprang op, tog det sovende Barn varligt i Armene igjen og gik videre opover. Ingrid fulgte med sikre Skridt og saa sig ikke mere tilbage.

Fra nærmeste Haug kunde de se udover Vandet og Dalen omkring.

Ved Vandet laa den lille Stue. Javist var den liden og usel baade ude og inde, en lav Røkstue bare med en endnu lavere Tilbygning for Koen. Men Bjørn havde gjort den selv. Hugget Tømret oppi Aasen, væltet det udfor, økset til hver Stok og lagt den tilrette med Tætning af Mos i Sprækkerne, skaaret Torv til Taget, muret op Gruen derinde af Graasten fra Elven. Ingen Bygmester havde set stoltere paa sit Værk end Bjørn, da han viste Ingrid, hvor stærk og tætt Døren var,

og hun lagde paa Gruen, saa første Røgen dansed op af Ljaaren. Javist var Stuen baade lav og trang, men alt et Aar havde Rokken surret derinde, og mangen Vinterkvæld alt havde Tyriflammen fra Gruen lyst for Bjørn, naar han øxed paa Redskab-Emnerne til Vaararbeidet. Det havde nok faldt tungsomt af og til, men nu stod Havren gul omkring og ventede paa Sigden.

Den laa trygt opunder Aasen og spejled sig sammen med den og Akerflækken i det mørkblaa Vand. Vel stod Troldhornet og trued paa andre Siden med sin nye Vinterham, men saa tog det ogsaa imod de store Stormer, som Høsten sendte ind fra Havet.

«Er det ikke vakkert nede i Botnen hos os, Ingrid?» raabte Bjørn. «Nej — se Stuen vor, du! — og Havreakeren! imorgen skal vi skjære. — — Nejnejnej! ser du ikke, hvor det skinner i Glasset? — det findes nu ikke vakrere Gaard i Bygden!»

«Gaa varligt med Barnet, Bjørn,» formante hun. For han sprang nedover som den Kvæld, da han ledte efter Svarten.

Koen stod inde idag, for de havde ingen til at gjæte den, naar de begge var paa Bygdetur. De hørte den raute, og Ingrid var snar med at faa op Døren. Saa lagde hun Kirkestasen i Kisten. Kanske der fulgte et Suk med, noget af en Drøm,

og kanskje en Tvil. Men Fagerros rautet, og vesle Johannes skreg. Her var ikke Tid til Drøm eller Tvil.

«Det er ret, Kar! — skrig du!» sagde Bjørn og vugged, mens Ingrid melked. «Skrig, saa blir du sterk. Her venter Arbeid paa dig ude paa Bøen.»

III.

Ude i Verden.

«**N**omer aten — hej! se op, Gut! — Gaa ikke der og stampe som ei Ku og glane neri Møka!» skreg Korporalen, rød i Ansigtet, Huen paa Trehaar, og svinged Sabelbajonetten, saa det blinkede i Solskinnet.

Rekruten fik i en Fart Haken op fra Brystet, Øjnene vendt mod Sky og prøvte at «strække Vristen». Den høje, grønfalmede Hue med Snorerne, som i svundne Tider nok havde været rød, laa nedpaa Ørerne, den tyndslidte Kjole med den gule Krave og Løveknapperne sad saa stram over Ryggen, at Sømmerne gabte, og Armene strybttes i de trange Hylstre, Buxerne naadde til midt paa Læggen, og gulhvide Strømper laa i Valker udover Skoerne. Det var ikke let i den Kroppen, som droges henover Plassen efter Korporalens «Venstre — Højre! Takt — to! Flad — Fod! Stræk — Vristen!» — at kjende igjen Gutten, som fløj over Aaserne

efter Svarten. Han prøvte at se sig for saa godt, han kunde for Hueskyggen, som gled nedover Brynene paa ham, og han trasked i Hanemarsj med beste Vilje, skjønt Foden var saar, og Tankerne tynged.

Ja, Tankerne — ja! — dem kan nu den lydigste Rekrut ikke gjøre noget ved; de kommer sliq sigende paa en, naar en har Kjærring og Barn derhjemme, og det er forsent at sige, at en Rekrut ikke skal ha Kjærring og Unger — selve Kaptein kan ikke ændre Tingen —. Og Ingrid, som gaar alene med Gutungen derinde i Kjelbotnen! for det er vel ingen, som ser til hende — uden Bamsen; — nej, end om Bamsen slog ind Taget paa Fjøset og dræbte Fagerros en Nat! for Taget var ikke stærkt nok, maa gjøres bedre til Høsten — —. Og det kunde hænde, det, som endda værre var, — han kunde komme tassendes nedover Aasen en Dag i Middagstiden, naar Ingrid stod inde med Kjernen, og Fagerros gik i Marken — — ret som det var, saa hørte Ingrid Fagerros sætte i med et Bælj saa ræd og jamrende, — hun ud med Dunderbøssen, han havde lagt over Dørkarmen, smældte af, saa Styggen vetskræmtes og for tilskogs — — men opfor Stuen laa Fagerros og vrængte Øjnene og bar sig med udrevet Jur; saa maatte Ingrid ind efter Kniv for at stikke det stakkars Kreturet, men — — aa, Jesu Navn! end Gutten? — hvor var det blet af vesle Johannes? — Gud trøste os!

han havde nu vel ikke fundet Vejen nedover til Vandet og — — —

«Naada, Nomer aten! skal du ikke være med de andre, du?» — Sabelbajonetten lynte og faldt ned paa Rekrutens Skulder. «Du gaar ikke bagom Frauvoغنen derhjemme nu, Gut, du er i Kongens Mundur!» skreg Korporalen, og Bjørn haled sig ind i Geledet igjen med et Par lange Skridt. Og saa gik det en Stund igjen, til det mindte ham saa stærkt om Ingrid, naar Marketendersken gik over Pladsen med Mælkespandet, at han knap kunde svælge. Han havde ikke hørt fra hende, siden han drog hjemmefra, og ikke havde vel hun hørt fra ham heller. Rigtignok havde han kloret sammen noget, som skulde være et Brev, og sendt det med Jon Gjærdet, der havde faat Fripas paa Grund af «taabelig at være», men det var ikke sagt, hun havde faat det, og selv om hun havde faat det, saa gjorde hun ikke noget med det, for det var ingen til at læse det for hende deroppe i Kjelbotnen.

Men denne gang var det Kapteinen selv, der vakte Drømmeren. Og aldrig i sit Liv havde Bjørn været saa ræd, som da han hørte den kjendte stærke Basrøst i Øret paa sig: «Sover du, Knægt!» — Han trodde, han skulde mistet Geværet og sunket i Knæ.

«Nomer aten er aldeles intrikat idag, Hr. Kaptein!» meldte Korporalen og saluterede med

Sabelbajonetten. «Han vil ikke holde sig i Geledet.»

«Vi skal nok faa ham til at holde sig, hvor han skal være. Imorgen har han to Timer Retning i Leirgaden,» dikterte Kapteinen.

«Godt, Hr. Kaptein!» — Korporalen saluterte igjen, mens Kapteinen fjerned sig langsomt i bittert Grubleri over den «Næse», han netop havde modtat fra Bataljonen.

Det var ingen Medlidenhed at finde hos Kamraterne heller. De lo af Nr. atten, da han taus og mismodig sad udenfor Teltet om Kvælden og gnikked og skured paa alt Messingbeslag, der skulde «skinne som Sol», havde Komandersergeanten sagt. De sang og lagde Hentydninger til ham ind i Visen. Og de kunde nok synge, de, som ikke havde nogen Ingrid og vesle Johannes og Fagerros derhjemme. Nej — Messingen vilde ikke skinne, og ikke fik han Rusten af Geværløbet. Kleint Arbeid var det for den, som havde en Rydningsplas oppi Fjældet at vinde fra Uren og Myren. Og naar det saa atpaa stod galt til hjemme — og det kunde ikke andet være —, ja, saa — —. Mens de andre sang og gjorde Hentydninger: «naar han skal gjøre Højre, saa gjør han Venstre om — sjung vi op, op, op! sjung vi fallerallera!» — saa tænkte han paa, om det ikke skulde la sig gjøre i Nat, naar de andre sov, at snige sig ud af Leiren, rømme — bent frem over Fjældene,

over Visdalsvidderne, hjem til Kjelbotnen. Kanske helst strax — kaste Fillegrejerne, slaa ned hver en, som stod ivejen, for — var han ikke saa god i Vendingen som de, saa var det nu ingen, som tog ham ligevel hverken i et Tag eller i Sprang. Lad dem bare prøve! — Men saa kom han til at mindes, hvad han havde lært her ene Dagen, at det ikke kunde være størrè Skam til i Verden end for en Soldat at rømme. Løitnanten, den lille Tyveaaringen, havde endda lagt til saa stort et Ord, at «Skydning var for ædel Straf for en slig Usling».

Og næste Dagen i stiveste Solstegen stod Bjørn Kjelbotnen opstillet i Leirgadens Aabning i Kongens Mundur med Geværet ved Fod. I de to Timer, mens Kamraterne hvilte sig til Feltmanøvren om Eftermiddagen, maatte han staa der og se bent ud og — —

«Hvad tar du efter, Gut!» brølte Leirprofossen. «Om jeg hugger Næsen af dig, saa har du ikke Lov at se efter'n!»

Ja, det havde Bjørn hørt før. Men Klæggen bed, og Solen stak. Det fik Gutten, fordi han ikke kunde holde sig hjemmefra med de stakkars Tankerne sine.

Men det hjalp ikke at stille Nr. atten rettet i Leirgaden under Middagshvilen. Han blev ikke bedre for det. Tankerne kunde ikke bli paa Exerserplassen, de drog hjem til Kjelbotnen. Det

var ikke den Ulykke, som de ikke havde fat i, og det kunde ikke gaa Rygte om et Uvejr et eller andet Sted i den vide Verden, uden at han saa det skylle over Stuen under Aasen og rive med sig baade Ingrid og Johannes og Fagerros med — hvis det ikke var forbi med dem alt før. Og Kaptein og Løitnant og Kommandersergeant og Korporal var baade kjed og lej af denne Stortul af en Rekrut, og de havde stort Krigsraad om ham, for de vidste ikke, enten han var trodsig eller bare enfoldig. «Han skjømmer ud hele Skolen,» mente Løitnanten og satte Neglerne i det, som engang kunde bli til Barter, hans store Fremtidshaab. «Nomer aten kommer til at rudinere hele Greja paa Præstationsdagen,» klaged Korporalen. «Havde det været tidligere i Skolen, skulde han være blet hjemsendt for Mangel paa Begribelse,» sa Kaptejnen. Og Rekrutten selv havde de staaende for sig, og han tænkte som saa: aa — havde det bare været tidligere i Skolen!

Saa blev den da lykkelig endt, den Krig paa Sannæsnoen ogsaa. «Kongens Mundur» blev trukket af for at gaa i Vaskebaljen og saa næste Aar trækkes paa andre Kropper. Det var ikke andet igjen at gjøre end at ta sig Afskedsrusen. Bjørn udførte den Bedrift ligesaa maadelig som Vendingerne og Haandgrebene, men da han kjendte, at han kunde røre Armene i Vadmelskuften igjen, saa mente han ogsaa, at han kunde le endnu, og

tilslut sagde han rørt og blidt Farvel til Kameraterne, til Korporalen og Løitnanten og Kapteinen og allesammen, som havde vejledet ham med Sabelslag og Skjænd og Strafexersits. «Kommer du til Kjelbotnen, Kaftin,» sa han, «saa skal du faa smage Melk, som er fed, — og slig Øret, Kar!»

«Tak, Gutten min,» svarte Kapteinen lidt rød efter alle Talerne, han havde holdt i Laget for Oberstløitnanten til Tak for alle «Næserne». — «Glem nu ikke det, du har lært hos os!» raabte han efter Bjørn.

Nej — han skulde ikke glemme det. Men nu afsted over Fjældene! — hjemad fra Prøven med den store, underlige Verden! — frem gjennem Skog og Krat, over Visdalsvidderne, Fjæld op og ned, forbi Bygderne — did, hvor Troldhornet løfter sig op i Skyerne og gir Ly mod Stormen til en liden usel Stue.

Det var Morgen paa tredje Dagen, da han træt og forreven stansed og saa ned i Kjelbotnen.

Der laa Svartekjønningen og blinked mørk som et Taterøje under Furelien, mens Nattaagen løfted sig langsomt fra Bredden og let, uden Pust bares fremover Dalen og lagde sig i Trætopperne, hvor Solen brændte den op. Og gjennem Disen skinned Elven som en Sølvbølg om de lynggrodde Hauger. Troldhornet gjemte Toppen i en guldglinsende Sky. Og der — tæt indtil Aasen og saa liden, at den kunde tages for en mosgrodd Sten, laa Stuen

med grøn Eng omkring. Han glemte Trætheden og satte nedover i fuldt Sprang, da han kjendte Stuen igjen ligge der paa gamle Plassen.

Men lidt længer nede maatte han stanse paany. Han var da Mand, det gik ikke an at komme rændende slig som en kaad Gut, maatte samle sig, — underlig med den Bankningen i Brystet, vilde ikke stille sig, om han hvilte aldrig saa længe. Nej! — og nu steg Røgen fin og blaa op af Ljaaren, et Kvindfolk kom ud af Fjøset med en Ko i Baand efter sig; han saa, at hun tog Klubben og slog fast Paalen; men ud af Stuedøren kom der kravlende en liden halvnaken Krop, og Ingrid slap Klubben og sprang til Barnet. Da maatte Bjørn være med, han lo og græet, satte Hænderne for Munden og kaued udover.

Og Ingrid skygged over Øjnene og saa op i Lien. Slig kunde ingen kaue uden han Bjørn selv.

— Han sad med vesle Johannes paa Fanget og langed til Madfadet, fortalte og spurte. Og ingen Ulykke var hændt, en stor Smørform havde Ingrid i Skabet, og idag havde hun tænkt at kjærne igjen; naar de fik solgt det altsammen, saa kunde de begynde at tænke paa en Ko til. Alting havde hun i Orden, saa sikkert og rolig lagde hun det frem.

«Slig Kjærring du er!» sa Bjørn. «Det var nu vel ikke greit for dig mangen Gang ligevel?»

«Aa — aa, lidt travelt var det nok af og til,

naar Johannes skreg for Tænder,» svarte hun med et roligt Smil og blev saa vakker, syntes Bjørn, at han aldrig havde set noget sligt.

«Fik du Brevet, jeg skrev til dig?» spurte han med et Glimt af Verdensmandens Overlegenhed.

«Ja, men» — hun trak ud Bordskuffen og tog frem et mangfoldig sammenlagt og dygtig tilsmudset Papir — «nu faar du læse det selv for mig.»

Han havde ikke saa let for at stave sig gennem sit Værk, men det gik dog, og Konen hørte efter i Andagt og med samme Glæde, som om det var lyse Budskab fra den fraværende Mand.

«Det staar ikke paa for den, som kan skrive,» sa hun, «men du fik vel mit Bud ligevel?»

«Har du sendt Bud?»

«Ja — her for en rejsende Signetgraver, som skulde over Fjældene til Sannæsmoen, sa han. Jeg gav ham med et Strømpepar til dig og slige urimelig gode Vaffelkager. Nej — det er nu vel ikke mulig! traf du ham ikke?»

«Jeg saa nok en slig Krop rangle omkring paa Plassen en Ukes Tid, men han syntes vel, han havde Brug for Strømperne og Kagerne selv.»

«Nej — aanej, aanej!» Ingrid slog Hænderne sammen i Forfærdelse over, at Verden virkelig kunde rumme noget saa ondt.

«Sligt ser en nok af,» yttred han i Verdenskunskebens overlegne Ro.

Træt var den hjemvendte Rekrut. Han havde Ret til at hvile efter den tunge Strabas over Fjældene. Men Rydningsmanden havde ikke Ro paa sig, før han havde Ljaaen i Haand. Han kasted et Blik over Engen, brynte, saa det sang i Lien, og svang sit Vaaben gjennem det tætte Fjældgræs.

«Takt — to! — lad det gaa, Nomer aten!»
raabte han og lo.

IV.

I Ensomheden.

«**E**n faar nytte Dagen,» sa Bjørn Rydningsmand. Det var hans stadige Ord i Gammen og Alvor, og i Bygden begyndte de at ta det op efter ham: «En faar nytte Dagen, sa Bjørn i Botnen,» naar de selv syntes, at Hvilestunden droges for langt ud. Men paa Rydningsplassen blev der mindre hvilet end noget Sted i Bygden.

Straks Sneen gik om Vaaren, var Bjørn oppi Lien med Hakke og Grev, og saalænge det var Glimt af Dag, klang de faste Hug i Uren, og naar Ingrid gik fra Rokken til Fjøset, hørte hun Ekoet fra Troldhornets Væg. «Han nytter Dagen, han Bjørn,» sa Folk, som kjørte Tømmer paa andre Siden af Aasen.

Naar det led ud til Slaatten, maatte han ned til Gaarden og gjøre sit Pligtarbeid, som Fæstebrevet bød, og var end gamle Proprietæren ingen stræng Husbond, saa smagte det dog ilde at gaa

der og slaa i samfulde tyve Dager, naar han vidste, at Græsset stod færdig derhjemme og tabte sig for hver Dag, som gik. Men havde han saa gjort fra sig «Pligten», saa sparte han ikke Kræfterne, naar han kom hjem. Da blev Natten ogsaa en Del af den Dag, som skulde nyttes. «Han staar sig godt med Haugekallen, han Bjørn,» mente Bygdefolket, naar de saa, at det gik Aar efter Aar.

Kom Høsten med Frost, saa Hakken ikke bed paa Jorden, da hugged Bjørn sund Vindfæld til Ved for Vinteren og stabled det ind i Svalen foran Stuen, og naar første Føret kom, gjorde han sin Bytur. Fem gode Mil havde han at gaa med sit Kjælkelas. En Tønde Poteter, en Vidjehank med Fjældøret, en Ost eller to, nogen Marker Smør i en Dal — det var hans Handelsvare. «Der kommer Biksen fra Fjældet med Føringlasset,» sa Folk i Bygden skjæmtvis, naar de saa ham komme akende nedover Kleiven. Han hilste med glad Spøg, naar han drog Gaarderne forbi, og mangt et Velkommen fik han paa Hvilestederne. Trede eller fjerde Dagen saa de ham komme tilbage. «Har du gjort godt Markna?» lo de mod ham. «Rigtig godt,» svarte han. Da havde han et Kvarter saltet Fisk, en Kop med Sild, et Par Karder eller anden nyttig Ting til Ingrid, lidt Bybrød ogsaa til dem, som sad hjemme og ventede, og det var Udrustning for første Del af Vinteren. Næste Bytur gjordes først paa Nyaaret, hvis det

var saa vidt fremkommelig, at Bygden kunde naas.

Men som tiest stængte Vintren Rydningsfolket ind, saa alene en Mand uden Føring kunde komme over paa Ski. Og naar den lange Nat laa tung og kold over Dalen, holdt Elven bunden, satte Laas for Fiskevandet og trykked Død ind i Stilheden mellem Aaserne, da blev der budt dem, som sad i Stuen og vented paa Sol, en lang og tryg Hvil. Men de tog ikke mod den. «Det er nu altid et, som vanter,» sa Bjørn, drog Emner ind til Gruen og satte sig til at økse og spikke, saalænge der var Lys at faa fra Spikflammen. Og paa den Maade var der kommen baade Bord og Stoler i Stuen — om de nu end ikke var saa let og fin som i Storstuen paa Gaarden —, og hver en Rive, hvert et Skaft, som trængtes, var alt istand ved den Tid, da de i Bygden begyndte at efterse Grejerne. Derfor kunde han være færdig til at ta et Stykke af Lien igjen, saasnart bare Tælen skjød.

Slig gik Aar efter Aar, for hvert blev en ny Flæk lagt ind fra Vildmarken, og Bøen fra Vandet op mod Stuen holdtes samtidig oppe med Grøfter og al den Slags Finbruk, som Bjørn kjendte. Han var kry af Tunteigen, og den var da ogsaa noget at se — ikke en Mosedot i Grunden, hvert Straa saa fint, som var det plejet, en Eng saa høj og tæt, at Oteren gjæmte sig i den, og som

oftest moden at tages alt ved Jonsoktider. «Ja — slig skal Lien og bli, om du bare vil nytte Dagen, Gut,» sa Bjørn til vesle Johannes, som fulgte Faren, hvor han gik. Og Bjørn kjendte ikke noget til, at disse Aar gjorde ham ældre. Stor Forskjel var det nu ikke at se paa ham heller. Ryggen var noget rundere end dengang, da han havde «Retning» i Leirgaden, og Ansigtet var vel ikke fuldt saa glat, men ellers plejer ti Aar at sætte større Mærker.

Og Ingrid havde de ogsaa mærket. Hun havde ikke naad de tretti og syntes dog alt en aldrende Kone. Næsten hvert Aar havde hun havt sin «Reise», og nu var Johannes snart Fløjmand for en Flok paa halve Tylvten. Hver Gang Veslebarnet saa skulde i Kirken, havde Ingrid skullet med, men altid var noget kommen ivejen, og det, som siste Gang kom ivejen, havde nær kostet hende Livet. Kirkestenen var alt lagt frem, og Ingrid stod færdig med glattet Haar for at ta den paa, da kom Johannes springende ind: «Mor, Fagerros har gaat sig fast i Uren!» — Hun kasted Stakken og lagde ivæj opover, naadde snart did, hvor det gamle Dyr stod og rautet udover med dumme Øjne og uden at kunne gjøre saapas som at trække Foden tilsiden. Lidt sint blev Ingrid, da hun saa, at gamle Fagerros ikke var mere selvhjulpen, rev derfor i lidt hvassere end nødvendig — og stupte udfor. Hun kom saavidt

derfra med Livet, men Bygdetur blev det intet af. Selv fik hun livsvarigt Men af Faldet — havde ofte store Smærter i Siden og maatte stadig gaa lut —, og det, hun bar paa, kom til Verden som Krøbling og tog al den Tid fra Ingrid, hun kunde havt tilovers til Bygdetur. Bjørn kunde ofte bli lidt sturen, naar han saa Konen dra sig tungt og ligesom træt fra Gjærning til Gjærning, og han undred sig paa, om hun havde havt dette uglade i Udtrykket dengang, da han fæsted hende. Nej — saa rømte han op i Lien fra de Tanker, der bare gjorde en vek og ikke kunde hjælpe til nogen Ting.

Men saa kom en Vinter med Sygdom og Nød. Senhøstes begyndte den lille Skrantingen at svinde hen og slukned en Dag. Det kosted baade Pænger og Møje at faa ham i Jorden paa Kristenfolks Vis, men Husbondsfolkene var snil og hjalp med et og andet. «I bør takke Gud, at han tog den Skrantingen,» sa Madamen. «Aaja — vi faar vel det,» sukked Bjørn. Men han kom hjem fra Ligfærden med Smitte af en haard Omgangs-Syke, som graserte i Bygden. Det var noget for den at gjøre i Fjældstuen ogsaa.

Midt i Julehelgen var det. Klarvejr og Frost med skarp Blæst ned fra Troldhornet. Og Blæsten voxte og blev til Rokk, som for over det tilfrosne Vand med Sneen i vilter Dans foran sig; den sopte Dalbunden ren og lagde høje Skavler op

paa Siderne, peb gennem Skogens nøgne Kvister, raste i Trængselen mellem Aaserne og kasted sig som Storm over Bygden. Men Bygdefolket stængte bare Dørrerne godt og satte Lemmer for Vinduerne, og ingen hørte i Landvindsrøkket noget Bud fra Rydningsplassen.

Der laa Bjørn i vild Feber og kasted sig hid og did paa Sængen. Længe havde han staaet imod, men nu var det tredje Dagen, han laa. I den store Sængen nærmest Gruen laa tre Børn og jamred efter Drikke, Johannes sad sammenkrøket som en Nøstetul bortved Gruen og skjælv af Kulde, men vilde ikke lægge sig rigtig endnu — «det blir vel snart likere, Mor,» sa han, og det var saavidt, han fik Ordene frem. Ingrid gik fra den ene til den andre med Vandskaalen, øked Ilden paa Gruen med en Kvist nu og da og saa af og til ud af Vinduet, om det da ikke skulde komme Hjælp, men Stormen lagde Skavl paa Skavl op mod Husvæggen, og andet var ikke at se.

Hvad Slags Hjælp skulde en ogsaa kunne vente her? — Graabenen, som i de klare Nætter sad og ulte ude paa Isen, kom nok ikvæld ogsaa, men Folk —? Det var knap, saa det viste sig nogen udfor Stuedøren højeste Sommeren, og nu midt i Julen at tænke paa Folkehjælp! — Nej, nej, — Ingrid gik fra Vinduet igjen og risted træet paa det tunge Hode. Hun vidste jo, at hun havde bedt Storemanden deroppe om at sende

Hjælp, og det var vanskelig at slippe Haabet om, at han kom. Hun havde raabt med al sin Kraft, at han maatte, han maatte hjælpe, for dette var ikke til at staa ud for et stakkars Kvindfolk! — kunde han ikke se det, at hun var nærved at styrte? — javist, han kunde ikke la være at hjælpe. Og hun trykked Ansigtet op til Ruden, og det strænge Ansigt fik et Udtryk af Skræk og Spænding, mens hun saa, hvor Skavlen voxte og alt naadde midt paa Væggen, og hørte Jamren fra Barnene i Sængen. — Aanej, en faar hjælpe sig selv; skal en vente paa de andre, saa! — Hun skulde nok holde ud endnu en Stund, bare ikke Sykdomen tog hende med. Nej, hun vilde stri mod! — hun vilde trodse Hodeværken og Kulsingerne slig, som hun havde trodset Længselen efter Bygden og Lysten til at faa snakke med Folk. — Godt, at Stuen var saa tæt, for nu tog Blæsten i den, som om den vilde ta den med sig. Og Bjørn kasted sig og snakke vildt; Plassen var blet for stor, den lagde sig udover Bringen paa ham, skreg han. Johannes blev sykere og sykere og ræddedes for Farens vilde Skrig, krøb ængstelig ind i Kroken ved Gruen og gjæmte sig.

Natten kom og gik. Udpaa Morgensiden var der falden Ro over Bjørn. Ingrid skjøjnte ikke, om det var til Bedring eller til den store Søvn, turde ikke røre sig, men sad paa Sængkanten hos

Barnene og kjæmped med Træthed og Sykdom, som tog sine Greb i hende, bare hun glæmte sig et Øjeblik.

«Ingrid!» — Hun maatte nok ha været vække en Stund likevel, for hun skvat op og saa, at det var lys Dag, og Bjørn sad i Sængen og kaldte paa hende. «Ingrid, er du oppe?» Hun reiste sig tungt og gik hen til ham. «Lever Barna vore?» hvisked han.

Da løsned Graaten, som hun havde holdt tilbage, mens hun halvt i Drømme og uden rigtig at vide, hvad hun gjorde, havde løftet op den mellemste af de tre og lagt ham i Kroken, hvor Skrantingen før Jul havde ligget paa Ligstraa. Hun havde set, at han døde, men hun havde ikke ret sanset det før nu. Det havde været saa mangt i denne Nat — hele Livet fra det, hun forlod Hjembygden ude ved Havet, havde sust om hende i Gjøggl og Forfærdelse; kanske endte det med, at hun sad ensom indimellem Fjældene blandt Lig.

«Jaja — jaja,» sukked Bjørn tungt og lagde sig tilbage igjen. Og om lidt i Kamp efter at faa Mæle og ræd for Svaret: «Er de død — alle sammen — nu?» Men idetsamme jamred det borte fra Sængen, og Johannes kom frem fra sin Krok ved Gruen — skjælvende med Vandskaalen, som han vilde bort til Søskennerne med. Bjørn

lukked Øjnene og trak Pusten tungt. Slig laa han længe, og Ingrid græt. Endelig sa han som i haard Kval og afbrudt: «Aanej — gaar nok ikke — faar slutte dette — — prøve at faa Plas i Bygden — — om jeg staar over denne Vinteren.»

Ingrid stansed Graaten og saa længe og prøvende paa Manden, hvor det stredes i ham. Det var, som om han opgav alt i denne Kamp. Hun vidste, at han gjorde det, blev stærkere ved at se ham slig, kjendte, hvor Kræfterne kom igjen og voxte, men vilde intet sige, for det kunde hænde, det var unødigt at lægge op Raad om Fremtiden.

Men nede paa Gaarden i Bygden sad de i godt Lag Nyaarsdag udpaa Kvælden. Proprietæren paa Bakken holdt sit Julelag —, da en af Jænterne kom ind blek og vetskræmt og fortalte, at Ingrid fra Kjelbotnen var kommen ind i Borgstuen. Madamen maatte, for Guds Skyld, komme ud — —; hun vidste ikke selv, hvor hun var kommen frem, men det var nok baade Sykdom og Død paa Plassen. Proprietæren glæmte baade Gjæster og Astma og altsammen og sprang næsten ud af Stuen, men Madamen sad og snakke med Præsten om alle hans Lidelser paa Annexreiserne.

Da den første Vaarsol kjeg ind af Vinduet paa Rydningsplassen, var de to færre i Stuen end forrige Vaar, og de fem, som sad derinde, saa

haardt medtat ud — baade store og smaa. Ingrid gik til sin Gjærning som før, men — havde hun end liden Minnelse om sin Bygdetur den Nyaarsdagskvæld, saa havde den mærket hende, og var hun før træt og tung at se til, saa var det nu, som om en Skygge gled mellem de mørke Vægger. Johannes og de andre to Barn, Ingeborg og Thor, var kommen sig saavidt, at de lekte ude i Svalen. Men Bjørn selv sad sturen ved Vinduet. Han havde gjenvundet Kræfterne, men — det var ikke til nogen Nytte at ta fat i noget, for de skulde jo forlade Plassen. Husbond havde lovet at skaffe ham Plas nede i Bygden; han havde faat sikkert Bud om det, og saasnt det blev farbart ned gjennem Dalen, skulde de nedover. Det maatte vel saa være, for denne Vinteren havde vist, at de ikke kunde være selvhjulpen paa Fjældet. Han sad ved Vinduet, men han saa ikke ud, stirred ind i den mørkeste Kroken og drog sig atter og atter tilminnes de haarde Dager i Vinter, de to smaa, som havde ligget paa Ligstraa derborte, — især den siste, som han ikke engang havde kunnet følge, da Mændene, som Husbond havde sendt opover fra Bygden, bar ham nedover mellem sig i Snedrev og Blæst. Og naar Ingrid gled forbi rolig og taus, men med en mærkelig Kraft i det udmagrede, grove Ansigt, som om hun gik og bar paa en skjult Vilje, da undred han

sig paa, om han rigtig kjendte denne Kvinde. At hun var gaat til Bygden den Dag — ikke mange Mænd havde vaaget det —, og at hun havde staat over al den Sorg og Nød gjennem Vinteren! — ikke havde han trod hende til det før. Som han saa og saa paa hende, fik han en overmaade stor Agtelse for hende.

Saa var det en Dag — Bjørn sad som vanlig ved Vinduet og stirred ind i Stuen, men Solen faldt ind og helt hen i Kroken, hvor Blikket plejde at hvile. Han maatte vende sig og se ud. Bøen var alt bar, og det begyndte saa smaat at stikke op en grøn Spire hist og her blandt de brune Stubber. Vandet var aabent, og Elven gik flommende stor. Bjørn reiste sig og gik længer ind i Stuen.

«Vi faar vel til at tænke paa at komme ivæj,» sa han spakt.

Ingrid stod ved Gruen og rørte i Grøden. «Skulde du ikke snakke nedtil Husbond først en af Dagene?» spurte hun.

«Aajo — faar vel det.» Han satte sig tungt ned paa Sængkanten, men reiste sig straks igjen og gik til Vinduet, blev staaende der og se ud nedover den flade, velstelte Tunteig, som iaar skulde faat Byg at bære, hvis ikke — —

«Nej — jeg er ikke godfor at reise fra Kjelbotnen, Ingrid!» — Han dirred i Røsten og strøg sig over Ansigtet med Ærmet.

«Aanej, — jeg har nok tænkt, at vi kom til at bli,» sa Ingrid, og Bjørn syntes ikke, han kunde minnes, at hun havde smilet slig.

«Ja — saa, faar en nytte Dagen!» raabte Rydningsmanden.

V.

Storskreden.

Bjørn var lidt bryd, da han kom til Husbond med den Melding, at han vilde bli paa Rydningsplassen, og gamle Proprietæren blev sint.

«Naa!» kvæste han; «er det nu slig igjen? — hø! — skjønte det, Solen er begyndt at varme oppi Bakkerne igjen. — Men — kommer nok en Vinter igjen, Gut. — Naa! stel dig saa, at Kjæringen maa fly til Bygden i Snødrevet Juleleite næste Vinter og! — din Himletosk! — gjorde jeg min Ret, saa tog jeg og rundjulte dig!» — Bjørn forstod, at Husbond var alvorlig sint, men som han stod der stor og stærk og saa ned paa den lille Gubbe, der knap nok havde Kraft til at puste ud sin Vrede, faldt Truselen om Juling ham saa løjerlig, at han maatte trække paa Smilen. Men da blev Gamlingen enda sintere, han havde været en stærk Kar engang, og intet saared ham mere end, at han minntes om sin Svakhed. «Ler du?»

skreg han i og stamped med Stokken i Stenhelden. «Ja — le du, men pak dig med dig — og det fort! — Og kom ikke tiere og bed mig om ny Plas!»

Bjørn blev staaende lidt — Smilet var væk, han var nær ved Graaten. Han var jo kommen for at takke for alt godt i Vinter, og nu fik han det ikke frem. Saa vendte han sig langsomt med bøjet Hode. Men da Husbond saa denne brede Ryg krumme sig, som om de haarde Ord var tunge Piskeslag, randt det ham med ét i Tanker, at den Ryggen var blet rund i en stor Kamp, og Sinnet var over.

«Naanaa! — Bjørn!» kaldte han. «Du behøver nu ikke at være saa braa, du heller. — Faar ikke snakke ud», knurrede han; «aldrig set sliq braasint Gut. — Kan nu vel vide — — hø! — skal faa den Plassen, du vil. — Jaja — jaja, saa blir du i Kjelbotnen da, men — du trænger vel baade Saakorn og mangt smaat — he? — Vi skal se ind paa Buret — naa! — Men hun Ingrid, hvad siger nu hun til dette?»

«Det var nok hun Ingrid, som gav mig Troen paa at holde frem,» sa Bjørn alvorlig. Den kom igjen op idetsamme, denne Følelse af Agtelse for Konen.

Da Bjørn drog hjemover, havde han en Sæk med Saakorn paa Ryggen, men han tænkte ved sig, at Husbond ikke tiere vilde ta det paa den

Maaden, om han kom til ham med Ustøhed i Forsættet; han skjønte, at han maatte bli fast paa Rydningsplassen — samme, hvad som hændte; og det var ikke frit for, at Tanken paa Vinteren sneg sig med, da han rusled opover. Om næste Vinter kom med Sykdom igjen! — Havde han været dum nu? — Nej, se, hvor lys Plassen laa der!

— Men næste Vinter gled saa jævnt over. Johannes og Ingeborg var nede i Bygden paa Skole en Uke hveranden Maaned. De fik da gaa paa Gaarden og gjøre Nytte med et og andet, og naar de saa kom hjem, vidste de at fortælle underlige Ting fra den vide Verden, men kanske mest om Sønnen paa Gaarden, som var kommen hjem fra den store Skole i Byen og til Vaaren skulde til en enda større Skole — langt, langt sørpaa, bortenfor Havet; der skulde han lære saameget, som ingen i Borgstuen havde vidst Navn paa engang, men det var om at stelle Jorden slig, at den bar mangedobbelt. Han var saa fin og stolt — nej, de havde ikke snakket med ham, han snakket aldrig til Folkene, bare gik omkring og ingenting gjorde. Vesle Thor, som de to Bygdefarere brugte til at øse sin Visdom og Erfaring op i, sad og hørte paa de tit nok vel fantasirike Udmalinger af det, der var hændt dem i Skoleuken, og han fik nogen hel underlige,

fargestærke Forestillinger om alt, som laa udenfor Kjelbotnen.

Det led alt ud i Mars, og Bjørn begyndte at se efter Markerne, om Isen snart vilde løsne, saa Solen kunde faa bedre Magt med Jorden omkring. Det føk fra Toppen af Troldhornet — det var Tægn til Søndenvejr. Snart kom det, men med tæt, tung Sne. I tre Dage snede det; fra Stuen kunde man ikke skimte Troldhornet uden en og anden Gangen, naar det letned lidt. Da saa Bjørn prøvende opover og risted paa Hodet. «Han har mere, som vil ned,» sa han. Alt laa Sneen flere Alen høj, og det maatte skufles stadig for at holde Vej mellem Husdøren og Fjøset. Det var vant Arbeid, men naar Bjørn nu gik her mellem de høje Snevolder og ikke saa andet end dem og en vasgraa Himmel foroven, saa syntes han mere tvilraadig end ellers. Blev det ved at sne slig endnu en Tid og saa gik over til Rægn, da var det ikke godt at vide, hvad som kunde hænde. Førrige Vinter havde vist, hvad Ensomheden kunde gjøre for Ugagn, naar noget kom paa. Johannes, som hjalp at skufle, bar sig over al Maade, fordi han ikke fik komme sig i Skolen, og mente, at han vel altid skulde komme frem, for han var da «ikke noget Barn», sa Tiaaringen.

«Blir dette ved til Natten, ser det galt ud,» sa Bjørn, da han drivende sved kom ind i Mørkingen.

«Kanske, det er best, vi sætter Kjøerne ind i Svalen?» mente Ingrid.

«Aa — nej.» Bjørn var ræd for at tænke sig det værste, men drev urolig ud og ind fremover Kvælden og mærked, at Sneen, der faldt lige tæt, var fastere end før. Han begyndte da at haabe paa, at Vejret snudde sig til Natten, og gik endelig til Ro med de andre.

Men da Folkene vaagned om Morgenen, var det mørkt som højeste Nat. Bjørn skjøjte, at det var Sneen, som laa for Vinduet, skyndte sig op for at prøve, om Døren gik ud, og om han kunde løfte Ljaarehelden væk. Men alt det, han tog i, saa gav intet efter.

«Vi er nedsned,» sa han rolig.

Ingrid lagde Ild paa Gruen, men maatte strax slukke igjen, for Røken kunde ikke komme ud, fyldte Huset og var ved at kvæle dem, som var inde. Bjørn stod raadløs midt paa Gulvet og saa op mod Ljaaren, men der var svart som i Kroken, ikke et Glimt af den Dag, som steg derude.

Oppe i Dagen klarned det. Længst fremme i Dalen lagde Snetaaen sig let ned paa Lierne, og Sletten med Humperne, Vandet, Skogen, Aaserne gik i ét, en Uendelighed af hvidt i Graalysing. Bare Troldhornet hæved sig over det i skinnende Pragt med en graahvid, skiftende Sky over Toppen. Saa titted der frem en blaa Flæk med en bleknende Stjerne, som svandt i en Straalebundt, der

sendtes ud fra det blaa og traf Aasryggen, gled derfra langsomt ned i Dalen og fyldte den med blinkende Vaarsol. Den ene Dalside stod i skjærende Lys af tindrende Isstjærner, men der, hvor Stuen var begravet, laa mørke Skygger af Aasen. Rypeflokken flaxed op, Haren gjorde lange Hop og forsvandt i Sneen, Lemænen krøb frem og prøvte at gjøre sig Væj, satte sig paa Bagen og gnald mod Solen. Furen kasted af sig den vas-trukne Sne og retted Grenene ud mod den var-mende Straalerikdom, men Bjørkekrattet var næsten ikke at se; hver Top var bøjet og nær ved at knækkes. Dybt opunder brummed det hult og truende som noget ukjendt, en lønlig Fare, der steg fra Dybet. Det var Elven, som vokste under den synkende Sne.

I Stuen vilde ikke Mørket vike. Tiden syntes Folkene saa lang; de kunde intet ta sig til, bare vente, og de vidste ikke, hvad de ventede paa. I Fjøset, som bare var skilt ved en Væg fra Stuen, hørtes begge Kjærne raute og slide i Baandet. Bjørn tænkte ved sig, at han skulde lydd Konens Raad iaftes om at ta dem ind i Svalen, men — kanske det kom, det, som værre var, kanske det ikke skulde bli Dag mere hverken for Kjærne eller dem selv, og da var det ét Slag, om de fik For idag. Men det blev saa ondt at høre paa den Jamringen, maatte dog prøve et, for det var ikke Raad til at tænke eller sanse sig, saalænge

Dyrene stod der og rauted snart i Rædsel for Mørket, som aldrig svandt, og snart i Smerte og Vrede, risted og sled, stamped i Gulvet og stanged mod Krybben.

«Ligesaa godt at skjære gennem Væggen, saa vi kan faa dem ind i Stuen,» sa Bjørn endelig og famled sig frem efter Stiksagen og Naveren.

Det var de første Ord, som var sagt paa længe, og det var, som det gav lidt Liv, at Tausheden blev brudt. Snart gik Sagen lystigt ud og ind, Bjørn kjendte sine Kræfter igjen, saasnart han fik ta i noget tungt, og dermed vaagned ogsaa Modet.

«Aa — stakkar Blaaros! — saa — kom nu, Kvitdua mi!» lokked Ingrid, da Væggen var gjen-nembrudt. Men de tunge, mørkrædte Dyr stred imod, vilde ikke fra den ene bælgsorte Baas i den andre. Hun maatte baade prygle og godsnakke, men da de kjendte det fastere Gulv i Stuen under Kloven, lagde de paa Sprang, vælted Bordet og skræmte Barnene op i Sengen, og først efter et Par Sving rundt Stuen slog de sig til Ro; da braastanste de i en Krok og blev staaende der taalmodig og rolig, mens Ingrid melked dem.

Rydningsfolkets Klokke stod paa Himlen; det var ikke godt at vide, hvad som led. Men Bjørn mente, det maatte være paa Heldingen med Dagen, og at de gjorde best i at prøve Søvnens — kanske

næste Dag blev bedre. Snart sov de alle — Folk og Dyr.

Ingrid vidste ikke rigtig, om hun var i Søvne eller vaaken — hun havde ligget og stridt med de Tanker, som stadig kom, naar hun ikke havde noget med Hænderne at passe, en Kamp mellem Frygt og Tillit; den rak ikke langt, havde ikke mange Væjer og bare et eneste Holdepunkt, Plassen, men derfor var den saa meget mere glædeløs og ublid, ikke just bitter, endnu mindre urolig, men altid graa og utryg; hun havde lidt, hun havde mistet Barn, hun stod hver Dag under ny Farer, stort længere strakte hendes Videns Kredø sig ikke, og op til den Himmel, som hun havde lært om, turde hun ikke løfte sig, for den stod ikke for hende som et Lys, men som en uforstaalig Skræk —. Hun havde ligget og stridt i dette samme og vidste tilslut ikke selv, om det var Drøm eller vaaken Uro, som trykked hende. Hun syntes, hun hørte en Lyd som af Tagdryp; den tog til, blev snart som et Skylrægn. Det drypped fra Ljaaren! — Men idet hun satte sig overende i Sængen, kom et rædsomt Brak — først et, saa endnu et stærkere og langvarigt med dumpe Støn imellem. Kjærne satte i et ræd Brøl, Bjørn for op af Søvne og prøvte at sanse sig, Barnene skreg og sprang frem paa Gulvet.

«Nu kommer Dommedag!» raabte Johannes

ræd og skjælvende af Kulde, der han stod naken midt fremme paa Gulvet.

«Det var Fjøstaget, som gik,» sa Bjørn, da han havde sanset sig, «og nu skyller det ned fra Ljaaren,» lagde han til. «Vi faar se til at grave os ud. Faa paa dig Klæerne, Johannes — og det fort!» bød han hastigt efter at ha prøvet Døren og mærket, at den ikke gav efter, og ligesaa Ljaarehelden, der heller ikke vilde vike for første Trykket. — «Vidste en bare, hvad Tid det var paa Døgnet!» skreg han i Fortvilelse.

Den tunge Snemasse og det nedstyrtede Tag spærred for den Aabning, som var brudt gjennem Væggen; den Væj var det ikke at tænke paa at faa komme ud. De stod nede i en Grav, og hvert Øjeblik kunde den styrte sammen. Den Frygt havde grebet Bjørn, han vidste, at Taget ikke var stærkt, og nu, da det stærke Dryp gjennem Ljaaren tyded paa, at Tøvejret var begyndt, — kanske det bare var Lek og Tant at forsøke Redning, men saameget maatte prøves, at de kunde faa se Dag — om den var deroppe. Og Bjørn tog i og løfted slig, at Stangen knæktes, og Ryggen syntes at ville brytes, Ildgnister dansed for Øjnene; det var en Stund, som om han maatte sige ned. Men det maatte ikke ende paa denne Maaden; han havde saa mangt at gjøre endnu — ogsaa Livet, Livet — hans eget og alle deres, som han holdt af! — Det var saa mangt at

bjærge i et eneste kraftigt Tak, om han orked det; og hvorfor havde han faat slige Kræfter, naar de ikke kunde hjælpe nu, de trængtes? — Han prøvte Døren igjen, satte Skulderen imod — nej, det var, som om han ikke havde større Styrke end et Barn! De var saa stille alle de andre — selv Kjærerne stod rolig og lugted paa Foret; bare han selv rendte omkring fra det ene til det andre, og Stilheden syntes ham værre end, om de havde graat og baaret sig. Ja — Barna stakkar, de skjøjnte vel ikke, hvad som stod paa, men Ingrid — han skulde git meget til for, at han kunde set hende i denne Stund; skulde det være saa, at hun var stærkere i Faren end han? — han var jo heller ikke ræd, det vidste han, men — — aa, hun var nu engang slig; han skjøjnte ikke —, og ikke var det Stunder til at gjætte heller. Ud af Graven! — ud paa en eller anden Maade! — Bare frælses denne ene Gangen, komme ud af dette — og saa aldrig oftere friste Faren med at stænge sig ind mellem Fjældene! — om Husbond jaged ham fra sig, saa gik det vel an at gaa til Byen og faa Arbeid — ja, for arbeide kunde han.

Var det ikke en Stribe af graat ligesom et dæmrende Lys gennem en Sprække derborte paa Væggen? — Det var Vinduet! — saa den Væjen! — I en Fart fik Bjørn revet Vinduet ind, et blekt Lys faldt ind over Stuen.

«Det er nok ved at dages!» raabte Bjørn, og Stemmen skalv af Spænding og Haab. «Kom, Johannes! — prøv at krybe ud gjennem Hullet. Vær nu snar — saa skal du skuffle væk saavidt, at det blir Raad for os andre ogsaa til at komme ud. — Vis nu, at du er Kar!» opmuntred han Gutten, som villig lod sig løfte op og krøb gjennem den trange Aabning.

«Jøs! hvor det regner!» raabte han tilbage. «Ogsaa er det vist Kvæld,» lagde han til, da han havde set sig om.

Kvæld var det. Dagen havde været som et langt Døgn for dem, der havde siddet inde i Mørke. Ved Middagstider havde det atter skyet over, fra Havet var den tunge Skaadde jaget ind-
 over og laa nu og præssedes sammen mellem Fjældene, trykked Luften og løste Sneen. I smaa Skred raged den alt nedover Fjældsidene.

Slig saa ingen Morgen ud. Den Dæmring, som er Bud om Dag, har det vordendes Lyst selv i Stilheden og i det taakede, i hver en Lyd, som trænger gjennem, i hvert Glimt af Uro, der stiger frem af det svindende graa. Kvælden har Rædsel i de samme Lyd og de samme Syner.

Og Gutten blev staaende ræd derude paa Snehaugen og se udover; han vilde helst krybe ind i Mørket i Stuen igjen, for den vide Dalslette syntes ham ukjendt og fuld af alt det særeste, som Eventyrene nævnte. Naar Sneen sank sammen,

stønned det underlig dybt nede, saa fik en Bjørk Toppen løs og rejste sig med en klagende Lyd, stritted med de forrevne Grener ud i Luften og tægned sig i underlig Skikkelse mod Aasen, ret som om den steg op fra Dybet, hvor det toned med hul Sang, og kom henover mod Gutten. Længere borte fra kom stærkere Lyd, og under alt den stigende Brus af Elven, som voxte og løfted af sig Istaget. En Kraake fløj over og skrek. Ud fra alle Hauger saa han Troldene strække krøkede Fingre efter ham, de raabte og lo til hverandre, gren og steg frem paa Sletten; nu kom de! Aa — hvor han klemte Skuflen ind til sig og præssed sig ind mod Stuen! —

«Nu maa du ta i, Johannes!» hørte han Faren indenfor. Det gav lidt Mod; han bad Fadervor, lovte, at han aldrig skulde fortælle vesle Thor andet end det, som sandt var, og tok saa i, men skotted usikkert udover for hvert Tak. Og med ét slap han Skuflen og satte paa Sprang, men sank i og blev siddende i vanvittig Rædsel med Armene udstrakt til Værge eller Bøn for sig. Troldhornet kom — syntes han, kom styrtende mod ham.

«Far — Far!» fik han skreget, men saa havde han ikke mere — hverken Maal eller Tanke.

Bjørn forstod, hvad det var. Han hørte Tordenen og vidste, at det ikke var nogen Torden, men Skreden, som kom. Og en underlig Ro faldt

over ham. Nu var det forbi, hvis Isen paa Vandet holdt saavidt, at Skreden fik fare over.

Og Massen kom styrtende og voxte, alt mens den gled, — umaadelig, umodstaalig, øked sig med Jord og Sten, den rev med, trykked sammen Luften foran sig og sendte den som et varmt Pust udover Dalen at gaa med Bud: fly, om du kan! Men Rydningsfolket kunde ikke fly. De kjendte Blæsten trænge gjennem Aabningen, hørte Drønet voxe, mærked, at Jorden skalv. Blæsten tog til, kven gjennem Stuen, blev kold og fugtig — nu var Skreden nær — — om faa Sekunder sopte den Stuen og alt i den væk som Smaasten og Bos! — Et Brak, som om Verdener mødtes, et eneste kort, rivende Vindstød, saa en Susing og Brusning fra alle Kanter, Skvalping af Vand, Lyd som af tunge klaskende Fald.

Skreden var sunken i Vandet, men det steg og vasked helt op til Stuen, rev med sig Sne-masser og det sammenstyrtede Fjøs og skylled over Gulvet, hvor Folket stod i bævende Skræk og ikke vaaged at spørre, om Døden var redet forbi.

«Johannes! — Johannes! — hvor er du?» var det første, Bjørn kunde sige.

«Her! — jeg tror, jeg slog mig — — ved ikke, hvor jeg er,» klynked det et Sted inde i Stuen. Han var blet tat af Vindstødet og kastet ind, men han vidste om intet fra det, at han saa

Troldhornet komme mod sig. Og Fjældet, som kom styrtende, stod i lang Tid for Gutten, bare han lukked Øjnene.

Da det gryed af Dag efter denne lange Nat, var det Ødelæggelse at se overalt. Vandet var sunken tilbage og havde tat med sig Mesteparten af Sneen, som var skavlet op mod Stuen, men Fjøset, Resterne af Foret og næsten alt Redskab var gaat med. Og Elven gik bred og muldbrun af den fede Engjord, den skylled med sig fra Tunteigen paa Rydningsplassen.

Bjørn Rydningsmand stod i Husdøren og saa udover al Ødelæggelsen, som Vaaren havde gjort, idet den trængte ind i Dalen. Han støtted Armen til Dørkarmen og lagde Panden mod den. Da bævred det i det store, aabne Ansigt, og Armen skalv.

«Bjørn,» hørte han bag sig — svagt og mildt. Han vendte sig ikke, for Ingrid skulde ikke se, at han græt. «Bjørn — nu har jeg laget Mad. — Du maa spise, før du tar paa Arbeidet. — Det blir saa mangt at gjøre nu. Men saa har vi da Tiden for os. Nyt Fjøs maatte vi nu havt ligevel.»

Arbeid? — skulde det nytte at lægge til igjen paanyt? — saa mørkt som det saa ud! Vandet laa der stilt og svart, en og anden Isflake drev omkring, førtes til Bredden og kravedes op. Troldhornet syntes endnu styggere end før

med den brede, glatte Væjen, som Skreden havde
gaat. Men det var Morgen, og Solen kom paa
Aasryggen.

«Jeg er nu ingen Gamling endnu. Skam at
gi op, naar Livet er bjærget,» sa Bjørn Rydnings-
mand og vendte sig mod Konen, som stod der
blek og ludende. —

VI.

Træt.

Elven skyndte sig gennem Bygden — lergraa og forvoxen, skadelysten og hovmodig, skylded over lave Marker, vasked med sig Akerflækker og Gjødseldunger, Gjørdestumper og Broer, fik Tilvæxt af ny Bækker, der sprang ud af Fjældside og grov sig gennem Ur, Lyngbakker, nyryddet Eng, under Trærødder og bergstore Stener, skar sig ned i Kjældere og under Fjøgulv, løste Sneen i Bakkerne og stupte udfor Hammere og Sva med Brusning og Larm, som skræmte Folket, som havde bygget omkring i Ro og Fred gennem mange Aar, til at smyg indunder Kirkens Varetægt med ydmyg Skjælven og stille Tvil.

Atter stod Flokkerne derude paa Kirkeplassen og famled efter noget at enes om. Elven skar sig tæt opunder, men den var alt paa Tilbagegang til sit gamle ubetydelige Leje, ingen Fare længer, derfor heller ikke værdt at umage sig med Tanken

om at staa mod Farer. En slig Flom var saa sjelden. Knap kunde nogen af dem, som stod her, minnes nogen tidligere. De fleste havde lidt nogen Skade, men faa nogen større.

«Men igaar mødte jeg Bjørn Kjelbotnen,» sa en Mand og risted længe paa Hodet, før han blev ved: «Er ikke de Folkene rent fra Vettet, saa —! — Han var nede og solgte ene Koen, men den andre skal de beholde — deroppe. — Nej, de vil ikke ned over til Folk, skjønt en kan nu vide, at baade Skred og Flom har tat godt indpaa der.»

«Sligt er at friste Vorherre!» sa en Kone i dyb Overbevisning.

«Det har jeg sagt mere end en Gang,» greb en anden Kone ivrig ind. Vorherre har ikke lagt hele store Vildmarken der for ingen Ting: Den er ikke for Folk, den, — saa har nu jeg lært.»

«Aanej,» sukked den første, «— ikke for Kristenfolk, som gjerne vil møtes ved Kirke for Guds Aasyn.»

En Mand, som havde staat og hørt paa et Par Skridt ifra, kom nu nærmere og sa med knirkende Stemme og vigtig Tone:

«Nuja — men hvem er Vildmarken for da, Guri Horgen?»

Den tiltalte vred lidt paa Hodet og saa paa Manden halvt over Skulderen, de andre Kvinder vendte sig næsten bort. Men en meget alvorlig ældre Mand tog Ordet med Tyngde:

«Jeg skal si dig det, jeg, du Martin, saa klok Mand og Skolemæster du og kan være, at det bor mangt og meget oppi Vildmarken, som vi ikke ser. Og var det Vorherres Mening at straffe dem, som ikke vilde tro paa hannem den Gang, da han sendte Sant Ola, til os, og han stængte dem ind i Hauger og Bærg, til hans Dag kommer, saa har ingen Folk Ræt til at rydde og bryte deroppe.»

«Nej, Mads, dette er Overtro,» indvendte Skolemæsteren. «Haugetrold og Underjordiske hører ikke med til vor Børnelærdom.»

«Jeg er for gammel til at ta Lærdom om det, jeg ved,» sa Gubben sint og flytted sig nogen Skridt.

«Nuja — jeg indrømmer, at denne Mand — denne Bjørn viser et ukristeligt Stivsind ved ikke at rette sig efter Guds Vilje, der saaledes tydeligen betægnes ham Gang efter Gang,» tog Skolemæsteren fat med belærende Foredrag. Men ingen vilde høre, skjønt han gav dem Ræt i Hovedsagen, for han havde indledet med vantro Lære, og det nytted ikke da at møte dem i Opfatningen af, hvad som var Ræt og Uræt. De trak sig bort — en efter en i Uvilje og Kulde.

Lensmanden stod i Nærheden og bladed gennem sine Papirer. Han skulde læse op et Par ny Lover eller noget sligt. Men «det kan være det samme,» sa han, «for ikke skjønner jeg dem og dere naturligvis endda mindre, og desuden saa har

jeg glemt Brillerne mine.» Og saa stak han Papirerne rolig i Lommen.

«Jagu har du Ræt, Mads,» blanded han sig derpaa ind i Samtalen. «Bygd skal være Bygd, og Vildmark skal være Vildmark. Det ender ikke godt med disse Folkene — bare pas paa: en vakker Dag har vi dem nedi Bygden paa Tiggerstien eller det, som værre er.»

«De har nu bjærget sig bra til dette likevel,» mente en yngre Mand.

«Aaja — med Trods og Forhærdelse gaar det altid en Stund, men jeg siger nu mit, jeg,» dømte Gamlingen og tynged hvert Ord med et kort Nik, «— har Vorhærrer fra gammel Tid git os Bygden med Gaarderne at bo paa, saa faar vi rette os efter hans Vilje og ikke atraa mere.»

Men om nu Bygden ikke blir stor nok til alle?» indvendte den yngre Mand.

«Aa — jagu blir hun vel stor nok nu liksom før!» skyndte Lensmanden sig at undsætte gamle Mads, Rikingen. «Og er det nogen, som blir tilovers, saa faar de rejse til Amerika.»

Paa Muren ud mod Elven sad en ganske ung Mand for sig selv. Han vendte Ryggen til Kirken og Plassen og Folkene og saa ned i Elven, som fraaded forbi. Men han hørte hvert Ord, der blev talt i den lille Flok bag ham. Han var af dem, som blev «tilovers», naar hver havde tat sit. Han drejed hastig Hodet og kasted et Blik som et Lyn

bortover Kirkegængernes Skarer, rejste sig saa og gik fremover Kirkegaarden. Det var noget let, kraftigt og udfordrende i hans Gang. Men stanste han ved en Flok, saa vendte de sig væk eller gik, ingen talte til ham, Lensmanden fulgte ham med Blikket. Han kom til Porten, betænkte sig, vendte sig braat, som om han vilde tilbage, men skyndte sig saa — bortover Væjen og op gennem Lien.

Han var tilovers. Ingen havde andet til ham end Foragt — aaja, lidt Frygt kanske, naar de ikke var mange sammen. Det var detsamme, hvor han viste sig, — om det var der, hvor alle andre fik Fred, saa kjendte han, hvor de stak efter ham med Blik og Miner. De turde ikke slaa til, for de vidste, han slog igjen. Bare fordi han var af et andet Folk end de! — Tater kaldte de ham. Men det Ordet havde han git igjen i et Knivstik engang, og saa havde de sat ham paa Slaveriet. Havde han ikke vist, at han ingen Mand vilde gjøre minste Men, i det Aar, han nu havde færdes her i Bygden? men han var tilovers. Lensmanden var efter ham, Folk, han arbeided for, saared ham med Mistanker og Haan.

Det var dumt og feigt, at han prøvte at forliges med dem! — det gik ikke uden paa den Maade, at han stadig gav efter og gjorde sig liden, — knap nok da. Det var likere al slaa og fægte sig frem. Gripe en af dem, midt inde i Flokken —, klemme Sjælen ud af Struben paa ham! —

derfor vendte han sig i Kirkegaardsporten og vilde tilbage — sprænge ind i Flokken og gjøre dem ræd! — noget maatte han gjøre, for dette var kvælende, Halsbindet strygte, røde Striber og Flækker dansed for Øjnene — hu! det var Blod! — — Nej, nej! det var dumt, Barneværk, Stodder-tanker! — Væk fra dem, saa han ikke kunde høre eller se dem!

Nu ringed Kirkeklokken, og de gik ind, langsomt og ludende. Om han gik med, saa dømte de ham væk med kolde Blik. Han taalte det ikke længer! — Ikke mange Aar over de tyve var han, og alt havde han levet mere end de fleste Gubber, og altid havde Bønderne stængt for ham! — de havde ikke Magt eller Mod til at ta Livet fra ham, men klæmme det og stænge for det — ja! det kunde de! — enten staa ude eller bryte ind med Vold og Ufred og overmandes! — enten ligge og krumme sig som Orm under hver Mands Fod eller reise sig imod, hugge blindt og slaa iknas!

«Jeg vil ha Fred!» skreg Tateren gjennem Fossebraket og trued tilbage mod Bygden.

— Det var saa underlig stilt og trykket i Stuen paa Rydningsplassen idag. Børnene saa, at Forældrene var stille og tung, og blev da ogsaa de stille og sky, vilde nok gjerne vært ude og set paa Elven, som havde skaaret sig ny Vej, og det tvært over Bøen, men Faren sad i Døren, og de turde ikke trænge sig forbi — første Gang, de

ikke turde noget for ham. Men Bjørn saa ikke ud som ellers. Ingrid havde set det alt igaar, at han ligsom havde opgitt eller mistet noget. «Vil Du ikke gaa til Kirke idag?» havde hun spurt om Morgenen, men han havde bare vridt paa sig og sat sig der, hvor han endnu sad, — ret foran Døren, foroverbøjet, taus og mørk. Ingrid kunde ikke skjønne det. Hun grundet og grundet, men kom ikke længer end til dette visse, at noget maatte være hændt, som han ikke vilde sige. Og det, at han ikke vilde snakke fra, var det værste, han, som altid havde lagt al Sorg paa hende. Hun grundet, men kom ingen Væj, for hun havde jo ingen Ting at gjætte paa af alt, hvad hun vidste i Verden. Det blev bare detsamme graa, tunge intet opigjen og opigjen.

Aanej — hændt ham var det vel ikke egentlig noget, — intet sligt, som kunde samles og gives Ingrid til Omsorg og Sut ialfald. Men uglad var han, ugladere end nogen Gang i sit Liv, syntes Bjørn. Igaar havde han gaat til Bygden med ene Koen, og som han gik og trak paa det stae Dyret gjennem Myrer og opblødt Sne, havde det ny Forsæt om at holde ud paa Plassen gjort ham glad og tryg. Pyt! det var jo ikke andet end at lægge endnu lidt mere Arbeid til. Men nede i Bygden havde alle, han traf, bare mistrøstet ham. Han maatte da vel se det selv nu likevel, naar det var gaat saa nedover Bakken, at Koen,

som var fødd gjennem Vintren, skulde sælges, han maatte nu vel ta til Vet og — —. Det var ikke det, som tog Lysten fra ham, for sligt havde han hørt saa tit og især i Førstningen, men han mødte ingen Deltagelse; ingen spurte efter Koen og Barna, ingen bad ham hjem til sig; han, som kjøbte Koen, pruted og bar sig for laake Tider og Flommen — den havde tat Fjøsbingen fra ham. Husbond havde han ikke turdet snakke ind til engang. Han syntes, at alle havde opgitt ham. — Nu kom det kanhænde deraf, at Bjørn var kommen i nyvunden Tro og var saa glad i den, at han syntes, alle maatte bære dens Glæde udenpaa og møte ham i Ord og Mine med Lykønskning og Deltagelse. Men de andre var ikke kommen sig over Rædselen for Vaarens stærke Indtog; de skjønnte ikke hans Glæde, den forargede dem, og de tog den fra ham. For Bjørn Kjelbotnen kunde ikke løse ud de andres Rædsel og Tvil og beholde sin egen Glæde.

Hændt noget nyt var det jo ikke. Men han var kommen hjem udpaa Eftermiddagen i tung Stemning, og da han saa tog fat paa Arbeidet, var det ikke som før. Det gjorde ham ikke glad, han kjendte, det var tungt og drev Sveden ud; han løftede og drev paa, men bares ikke fra Tak til Tak af en glimtende Tanke paa det, som skulde vorde. Han gjorde det, fordi det «maatte vel til».

Det var ikke hændt andet end det, at hans

Arbeidsglæde ikke havde mødt tilsvarende Glæde blandt Folk, han traf. Og det havde tat ham som en Følelse af, at hans Arbeid ikke var agtet. — Havde Bjørn levet ude i Verden, og havde hans Arbeid ligget i det store, saa vilde Folk kaldt hans Sorg for skuffet Forfængelighed, men selv vilde han kanske kaldt den Tvil, smittet af Kulden hos de andre, og saa kanhænde han havde git efter, bygget sit Værk — kanhænde som de andre vilde det, men uden Glæde, uden Arbeidslyst til at bære gjennem Livet.

Men nu sad han der og kom ikke længer end til at sørge og klage uden Tanker. Langt — langt væk fra den Styrke, som Forsættet havde avlet, langt væk fra Forstaaelsen af, hvad han altid havde villet her. Stundom drev det paa med bitre Drømmer — det havde ikke hændt før. Drømmer om, hvad som kunde vært, hvis ikke — — ja, hvis det ikke havde trukket ham ned i Livstab alt fra første Ungdom af, revet ham væk fra Lys og Glæde. — Husbondskar paa Gaarden kunde han vært, — aaja, Gaardmand og kanske, om ikke — — tilsist kom ogsaa Ingrid, Konen, med ind som Skyld. Hun saa medtat ud, der hun sad og rokked paa Krakken foran Gruen og gjæmte sine egne Sorger bort i Søgning efter at finde hans. — Aa, hun kunde nu gjerne vært lidt gladere og lettere og — vakrere. Men ikke før var Tanken sluppen løs, saa blev han skam-

fuld, saa stjaalent paa hende, om hun havde hørt eller set eller paa Sæt og Vis skjønt, hvad han tænkte, og sneg sig sagtmødig ud. «Aa — Gutrøste mig! skal du faa ondt til hende?» sa han. Nej — da maatte Arbeidet prøves; det havde hjulpet før, naar han var nær ved at bli modfalden.

Saa til at vælte ned over Bakken de Stokkerne, som Fjøset skulde bygges op af. Men det var ikke som første Gangen, han vælted Tømmer nedover her til at bygge Hjem for sig og Jenten. Det var saa langt væk, at han ikke engang kom til at tænke paa den Tid. Han tænkte paa, at hver Stok skulde betales; han havde ventet og ventet med at hugge disse Træerne, til han syntes, han kunde ha Raad. Jovist var det Raad nu! — ene Koen var væk, beste Jorderne ødelagt. Det blev nok at betale med dobbelt Slit! — aldrig før havde han tænkt paa Arbeidet som Slit —. Det var Helg og, andre Folk fik hvile idag, men det var ikke for ham det.

«Vil du ha Hjælp, Kar?» brød det med ét ind i hans Tanker — en hæst Røst ud fra Skogen.

Bjørn fór sammen. Haugatroid! Han vendte sig hastig, og ikke lidet fortænkt blev han, da han saa en Mand komme frem mellem Træerne og stile mod ham. En underlig Mand med et mørkt Blik, beksvart Haar, som laa klint af Sveden ind til Panden, der var stor og hvid, Ansigtet ellers skarpt og fint. Han havde gode Klær, men

de var oversprøjtet med Myr og Ler. Bjørn kjendte ikke Manden, som stod der og støtted sig til Furestammen og pusted efter Spranget gennem Skogen.

«Vil du ha Hjælp?» gjentog han roligere.

«Hjælp — ?» sa Bjørn endelig langsomt og tvilende, mens det krydsed ham i Tanken, at det ikke kunde være ret fat med denne Mand, som slig kom rændende ud af Skogen Helgedagen i værste Sneløsningen.

«Ja — Hjælp!» tog han stærkere i og kom et Par Skridt nærmere. Bjørn tog fastere om Haandspaken. — «Du trænger Hjælp, og jeg skal hjælpe dig. — Er det ikke du, som kaldes Bjørn Kjelbotnen?»

Det kunde nok saa være, men — ?

«Jeg heder Henrik» — Manden saa fast paa Bjørn. Jo, da trodde Bjørn, at han skjønte noget, og blev ikke roligere ved det.

«Jeg har ikke Bruk for Hjælp,» sa han undvikende.

«Jo, det har du,» paastod hin og satte sig paa en Stamme. «Men du vil ikke ta mod Hjælp af mig — strax du hørte Navnet mit. — Jaha!» — han lo kort og bittert — «Navnet gaar foran Manden, om en skynder sig aldrig saa stærkt. — Er du ræd mig?» brød han over i en anden Tone. «Tror du, jeg vil gjøre dig noget ondt? — — Aanej, la mig bare faa komme til,» næsten bad

han, «saa skal du ikke angre, at du var Folk mod mig og — —». Han sprang op, brød over igjen og sa skarpt og kort: «Viser du mig væk, — du som de andre —, saa gjør du en styg Gjærning! — Sæt mig til Arbeid — nu paa Timen! — La mig ikke staa her og be dig, Bjørn! — jeg kan ikke med at be. — — Tror du, det er, fordi jeg ikke kan faa Arbeid i Bygden? — Aanej, Arbeid kan jeg faa, men jeg liker ikke, at Folk gaar og glaner paa mig. Jeg vil være fri Mand, og jeg vil, at de skal se paa mig som paa en anden skikkelig Mand! — for ellers —!»

Bjørn havde aldrig hørt nogen tale paa lignende Maade. Alt var saa fort, flygende, vildt. Selv naar han bad, hørtes det næsten, som om han trued, om han jamred, var det, som om han skrøt. Bjørn vidste ikke, hvad han skulde sige, vilde nødig vise sig braa mod Manden, men syntes heller ikke, han kunde ta mod hans Tilbud om Hjælp. Han havde jo hørt et og andet om denne Henrik Tater; det fristed ikke til at søke hans Venskab.

«Vi har nu hidtil maattet være selvhjulpen her paa Plassen,» sa han efter at ha tænkt sig lidt om, «og ikke har vi Raad heller til at holde Arbeidskar.»

Den fremmede lo kort og vred paa sig. «Dette ved jeg,» sa han, «— men du hørte vel, det var

ikke af Nød for Arbeid, jeg kom til dig. Aa — jeg, som er kjendt over alt Landet og kan gjøre, hvad jeg vil! — Hjælp mod Hjælp byr jeg, Kar! — Jeg vil rydde mig en Flæk som du, bryte mig frem i Uren og staa paa Aasvidden og fiire til Bygden! Jeg skal hjælpe dig med at bøte Skaden af Flommen, du skal vise mig, hvor jeg skal gaa igang med Vildmarken. — Her vil jeg være! — for Fan! slaa til — skal vi bytte Hjælp?» — Han raabte det siste som i kaad Overgivenhed, men blev strax alvorlig igjen og saa paa Bjørn, som om han nu var færdig med at by og vilde ha Svar, ventede paa det med fremrakt Haand, Øjnene blinkende i levende Forsæt.

«Men Husbond —»

«Husbond? — gamle Bakke? — han og jeg blir nok enig,» afbrød Tateren livlig. «Gamle Bakke er den eneste Mand i Bygden, som det er Vet i. — Han ser ikke stygt paa en og kalder en for Tater. — Det ved du, Bjørn, for Konen din og jeg, vi er af samme Folket.»

Bjørn saa ned. Det var sandt. Han vidste, at Ingrid var af Tateræt, men han havde aldrig før vidst det slig som nu. Hun havde faat ham til at glæmme det. Naa — i Bygden havde de ventelig ikke glæmt det. Derfor var det; hun som Jente var mest for sig selv, og derfor var det vel ogsaa, at Bygdefolket viste ham saa liden

Deltagelse igaar. Men at minnes paa denne Maaden — af en Bygdeskræmme, som kom og vilde ind, kanske vække Ufred i Huset. Saa kom kanske de onde Slægtsmærker igjen i Barne-
nene. Skaltro, det var forbi med Glæden nu? —

VII.

Hjælp.

Et Par Dager efter dette stod Bjørn og Tater-Henrik og skar paa Haandsag strax ovenfor Stuen.

Nej — hvorledes dette egentlig var gaat til, at han stod heroppe og saa nedpaa den Kroppen dernede i Sagflis-Skyen, det kunde ikke Bjørn Rydningsmand bli klok paa. Det maatte vært Kunster, som han ikke skjõnte. Og ikke fik han Tid til at undre sig, for slig som den Karen drev paa Arbeidet! — Ja, Bjørn havde nu tænkt for sig selv, at han heller ikke var nogen Lating, som trængte til at spytte i Næven for hvert Tag, men jamen fandt han sin Mand her ligevel! — Slige hidsige Tag i Sagen havde han ikke kjendt, og om han mente, at det nok gav sig i andre Øgten, saa rægned han feil, for den Gutten var lige stri om Kvælden som om Morgenen. Bjørn vilde ikke gi sig — allerminst for en Tater, men jøje, jøje! saa Ryggen værked.

Hvorledes det var gaat til, at han havde en Hjælpe- mand, som han baade havde Frygt og Undring for, — nej, Karen gav ham ikke Tid til at samle sig og gjøre Greje for Spørsmaalet. Det maatte staa der — utrygt og ængstende.

Et dulgt Haab havde han sat til, at Ingrid fandt paa et stille Raad til at bli kvit det paa- gaaende Tilbud om Hjælp, men Ingrid havde intet sagt. Saa havde han git det over til Hus- bond — han vilde vel ikke gi Tateren Fæste, og naar han ikke fik Fæste, saa opgav han vel Lysten til at hjælpe —, men Tater-Henrik kom tilbage fra Bygden med Fæstebrev og Husbonds Samtykke til at hjælpe og ta mod Hjælp. Da havde Bjørn maattet sætte det i Tilfældets Haand. Aldrig havde han kjendt sig saa magtløs til at raade for sin egen Vilje.

Og nu stod han der oppaa Stillingen og følte sig næsten som den andens Undermand. Han kunde ikke se Ansigtet for Kluden, han havde for Øjnene mod Flisdrevet, men syntes ligesom at mærke Blikket i sig, dette mørke Blik, som kunde le og være alvorligt paa engang. Og derfor vilde han ikke gi sig, om saa Ryggen gik af Led, for da fik vel Tateren noget at le af. Saa klæmte de paa, til Ingeborg, Smaaajenten, kom ud og kaldte dem ind til Natværd.

«Du er den strieste Kar, jeg har saget sam- men med,» sa Tateren.

«Er du klar?» spurte Bjørn. Saa træt var han, at han knap kjendte sin egen Ryg, men glad blev han ved dette; det kom saa uventet, som om det dog var ham, der havde drevet Arbeidet. Og han saa tryggere paa Henrik end før.

Men da denne endnu efter den strieste Dag, Bjørn havde oplevet paa Plassen for Arbeids Skyld, gav sig til at staake med et og andet, kvæsse Sagen, skjæfte Øxen og mere sligt, da blev den staalsatte Rydningsmand siddende fortabt i stille Undring. De havde sagt det engang nede i Bygden, at han havde Hjælp af Haugatrold, men — —

Det var ikke, som om han arbeided, denne myke, vidjestærke Krop; det var ikke, som om han tog i Arbeidet med tunge Hænder slig som andre. Han snoed sig omkring noget, bændte en Stund næsten uden Lyd og — der laa Værket færdigt.

I flere Dage gik Bjørn og brød sig mellem Ængstelse, Uvilje og Undring. Og Tateren sagde ikke mange Ord, men drev sig som en fin Blæg ind i Bjørns Hug.

Og om Kvælden, naar Udarbeidet var slut, tog Henrik fat paa et og andet inde i Stuen, og saa kunde det hælde, han gav sig til at fortælle et, mens han sad der halvt skjult i Kroken. Og Barnene kom nærmere og nærmere for hver Kvæld.

Han begyndte rolig og stiltfærdig — ikke som om han vilde til at fortælle, men bare lægge et Par Ord ind i Laget — om noget, som var hændt den eller den Gang, og som han sad slig og smaa-snakte, blev det snart til en hel Fortælling. Og var han først ivej, saa gik det snart over Sjø og fjærne Land. Mangt havde han set, denne unge Mand, og alt havde han set lyst paa. Men best som han fortalte i lun Ro om vide Strander med Gaarder som hele Bygder og store Byer ved Havet — Skibet satte op Sejlene og gik udover, langt, langt, saa ingen saa mere igjen af det —, best som han bøjed sig over Arbeidet og syntes at være midt oppi det, saa braked det løs med en vild Saga om kaad Færd over Bygderne og rædsomme Slagsmaal og ugudeligt Leven. Da blinkede de mørke Øjne uhyggelig, og han lo indimellem — snart i dirrende Haan og snart i Vrede. Derefter kunde han bli siddende taus og bøjet for Resten af Kvælden.

Bjørn var ligesom urolig, naar det begyndte paa dette om Kvælderne. Det var, som om det ikke faldt for ham selv at arbeide, saalænge den anden sad der og gjorde alting saa let og haandfrit. Han ængsted sig over den Magt, Taterens Fortællinger fik over Barnene, og stjal sig til at se, om ogsaa Ingrid grebes. Selv — ja, han vilde ikke være ved det for sig selv engang, men —

var han ikke helt revet med, saa mored det ham dog. Paa Ingrid saa han aldrig nogen Forandring, hun stod alvorlig som altid og saa ind i Gløderne under Grødgryten.

Men ingen var greben slig som Ingrid af dette ny, der havde trængt sig ind paa Rydningsplassen.

Alt fra det første, hun havde forstaat, hvad som var mellem hende og Bjørn, Gaardsgutten, havde hun strid med at glæmme eller helst dræbe sin Naturs sprudlende Liv, for hun vidste, at den Kaadhed, som andre Jenter havde Ret til at eje og vise, vilde hos hende bare være Minnelse om, at hun hørte til Fante-Slægten. Nu havde hun strid saalænge, til hun havde glæmt, strid med at holde nede alle Tanker, der laa udenom Plassen, alle Udbrud af Glæde og Heflighed, hvert Glimt af Lyst og hver levende Følelse af Vemod og Harme. Kanske Striden faldt tung i Førstningen og især den Sommer, hun gik her alene med vesle Johannes; men hun maatte jo være saa glad ved at komme ud af Skammen, som hang paa hende, fra før hun selv og hendes Mor var født, at det bare kunde være Tryghed i at kjende sig sløvere og sløvere, mærke, hvor Tankerne fik mindre og mindre Kreds, til de endelig ikke havde andet end Bjørn, Barnene og Kjærerne. Hun havde kvalt sig saa længe, at det, som før var Længsel, nu

var Frygt. Havde hun den Dag, da Bygdeturen sist var bestemt, glædet sig i Smug, saa var nu enhver Tanke om at komme nedover en trykkende Angst. Hun havde gjort det altsammen, forat Bjørn ikke skulde minnes i noget, at han havde Fant til Kone.

Og saa var denne Mand kommen trængende ind. Hun havde ikke vært istand til at gjøre sig op nogen Mening, da Bjørn overlod Afgjørelsen til hende, men da det hele var bestemt, havde hun følt en Skræk, som om hun atter engang stupte udfør Uren. Og hun larmed og braaked med Kopper og Kar for ikke at høre, naar Henrik sad og fortalte.

Men det nytted ikke, alt det, hun larmed. Hun maatte høre, naar han tog til at fortælle paa det beste. Og naar hun nu stod slig og stirred ind i Gløderne under Grødgryten — ludende og skjæv, Ansigtet koldt og strængt, som om hun ikke havde Øje for andet end, at det ikke maatte koke over, og Bjørn ingen Forandring saa paa hende, — da grebes hun af Klangens fra den ydre Verden, da sneg Minner sig ind i dette stængte Kammer, da saa hun Havet inde i Gløderne, Havet vælte sig tungt og koldt mod Berget, hvor Strandhytten laa, Havet bæred den gule Himmelskant paa sin store runde Ryg, Havet speile Barnomens Længsler og rulle dem videre, videre, til de drukned et Sted.

Og næste Dag, Bjørn skulde ned i Stuen og hente noget, hørte han Sang. En sagte Nynning uklar og ængstelig — der inde i Stuen! Johannes og Ingeborg var i Bygden paa Skole. Han havde ikke hørt Ingrid synge siden — nej, aldrig, det han kunde minnes. Saa blev han staaende en Stund og tænkte paa dette. Det var mere end nyt.

Havde da denne Tatergutten Magt over alt? — Barnene lo og lekte som aldrig før, Ingrid sang, og Bjørn selv — — han vidste ikke selv, om han var glad eller ræd, men noget var væk, og noget andet vilde ind. Han mente, det var Ro, han savned, men traf det sig, at han arbeided i Ensomhed, saa var det noget andet igjen.

Sommeren skyndte sig gennem Fjælddalene. Da første Frostnat kom, stod Fjøset med Lo og Skjul og alt Tilhør færdig paa Plassen.

«Det næste, som nu skal gøres,» sa Henrik Tater, «— det er at faa Kjelbotnen udlagt til Gaard.»

Bjørn lo. «Det var højt op og langt frem, det, tænker jeg.»

«Jaja — det blir nu din Sag; men jeg trodde ikke, du var saa ræd for at gaa tilvejs, Bjørn,» sa Henrik. «Havde jeg bare havt Ro i Kroppen!» blev han ved med en utaalmodig Vridning. «Men jeg er ræd, Rydningsarbejd ikke høver slige Letfodkarer. — Jeg tror, jeg maa ud og trave igjen.

— Kom saa godt ihug, hvad jeg sa: Kjelbotnen maa bli Gaard.»

Bjørn risted paa Hodet og saa efter Letfoden. Nej — al den Uro, den Kroppen havde lagt igjen!

VIII.

Husmand.

Alt havde flere Vintre ulet gennem Dalen, siden Storskreden gik, og i dens Væj havde nogle Somrer paa Gjennemfarten lokket det fineste grønt frem af smulrende Bærg; Ormegræsset krøb opover som før, Bærgfruen stod og dirred i snevidt Pragt paa Stupets Rand, Orekjærret, som var rykket op og knækket og kvistet og flækket og næsten begravet under Ur og Sand, det var ogsaa begyndt at reise paa sig nede ved Vandkanten og skjærme for Murinykel og Konval, som spredte sig vidt i Gruset, strax Fønnen gik væk udpaa Somren.

Atter stod Byggen tæt og høj nedover Tun-teigen, og de nyskudte Ax bøjed sig under Kvældsvinden, saa Akeren ligned en liden bølgende Sjø. Og længer bortover laa Engen — fra Vandbredden, hvor den begyndte med strit, langt Græs, haardere end Halm, op forbi Stuen og Fjøset

med plejet Kløver, som alt laa i Saater eller kastet til Tørring, og videre op Bakken og ind imellem Trærne, hvor Græsset voxte frit og kort med duftende Blomster iblandt.

Bjørn grov og hug som før i Ur og Rot og lagde ny Flækker under Dyrkning, og Faren fulgte vesle Thor, som ellers gjerne fandt paa at rangle for vidt omkring og lure sig væk fra at gjøre Gagn. Johannes slog Engen og følte sig som fuldvoxen Kar med sine femten Aar. Ingeborg drev Kjæerne hjem fra Havningen paa andre Siden Elven; nu var de tre, men den ene, som nys havde baaret, stod i Tjor foran Stuen og saa længtende med vaade Øjne efter Ingrid, som bredte Hø i Bakken, om hun ikke snart vilde komme og lette det tunge Jur, for Kalven — ja, den vidste Moren intet om. Et underlig Dyr var gamle Blaaros nu — stiv i begge Bagbenene, ene Hornet afstanget, kortrumpet, knoklet og tung, men slig var den blet i Basketag med Bamsen; dens Skalle var det, som stod og gren over Fjøs-døren til evigt Hæderstegn for Koen. Nu var Blaaros og Ingrid selv lig — der de kom humpende sammen over Tunet, trofaste Slæbere som de begge var.

Men Ingrid var glad. Siden hun den Kvæld under Tater-Henriks Eventyr vaaged sig til at stirre paa Barndomsminnerne, der de steg med Røken op af Spikflammen, og næste Dagen lod

Længselen faa sejle frit nedover Bygden og ud til Havet, siden hun engang havde kjeket gennem Taaken, der laa mellem hende og Livét, saa løstes den tunge Fortrolding, og hun frygted ikke mere for at lade Glæden raade, naar den kom strømmende i vaarligt Følge eller med Fuglesangen om Morgenen. Stille bar hun Glæden ligesom Tyngselen, men i Stuen vistes der Mærker af den, og Barnene bar den frem i renlige Klær for den undrende Bygd. Som en vækkende Sang om Liv og Lyst havde Tater-Henriks Eventyr virket paa Ingrid.

Han kom væk og spurtes ikke mere. Men det, han havde sagt til Bjørn, idet han for, kom ofte igjen. Lægge Kjelbotnen ud til Gaard! — i Førstningen kunde Bjørn gaa og lokke sig selv med Tanken, til -den stod færdig og gennemført for ham, og han lo i Ensomheden mellem Furerne; men saa blev han alvorlig og skjød det fra sig som noget naragtigt Hjærnespind, trollet i ham af en galen Tater. Han kunde bli mørk efterpaa, drev paa Arbeidet med Voldsomhed, syntes, for lidet blev gjort, mased paa Sønnerne, som tit var færdig at stupe i Bakken af Træthed, og plaged sig med al Slags Forestillinger om Nød og Trang. Nej, faa Kjelbotnen lagt ud til Gaard! — havde nogen hørt om slikt før? — en Rydningsplas i svarte Fjældet! — Stadig kom det igjen, og stadig slog han det fra sig og blev mørk. Bare en

Gang havde han talt til Ingrid om det — ja, bare nævnt det som et forfløjent Indfald, der kunde komme over en. Og Ingrid havde sagt, at det vel fandtes ringere Gaard til. «Aa — du snakker!» havde han revet det tvært over. Nu forstod hun ham; hun, som selv havde været ræd for at kike op i Vejret.

«Nu maa du ta i, Thor!» sa Bjørn og vælted en stor Sten frem, som han havde brudt paa nu i flere Timer for at faa op en Flæk paa et Par Alen. Og Gutten sled og rev i en gammel Fure-rot; den skulde han vinde paa inden Kvælden. «Ta i, saa gaar Trætheden over!» bød Faren og tog paa med en ny Sten.

Nedefra hørtes Sang af kraftige Stemmer. Thor stansed med Arbeidet og saa nysgjerrig nedover.

«Aanej, det kommer ingen Hjælp derfra,» sa Bjørn, men selv studsed han dog et Øjeblik. Bare et Øjeblik — og saa paa igjen! — Hvad kom Sangen ham ved?

Men om en liden Stund kom Ingeborg hæsbæsende opover og raabte alt paa lang Frastand i vild Bevægelse over den store Nyhed, hun for med.

«Far! Far! — det er tre Karer nere, som vil ha dig med paa Fjældet!» og saa lagde hun nedover igjen, saa det store rødgule Haar faldt løs

og laa i tætte Floker udover de skranglede Skuldre, og den tynde Stak slang om de magre Lemmer.

«Ha mig med paa Fjældet?» brummed Bjørn og gav sig rigtig god Tid, før han gjorde Mine til at følge Budet. Først skulde Stenen op, og saa — et mønstrende Blik over Dagens Arbejd og nogen gode Raad og Paalæg til vesle Thor, som bare havde et eneste Ønske, at han var i Farens Sted og kunde komme ned til de tre Karerne.

Da Bjørn kom ind i Stuen, møttes han af en skraldende Latter. Paa Bænken ved Bordet sad der tre unge byklædte Mænd, to prægtige Hunder laa midt paa Gulvet og halvsov, men knurrede mistænksomt, da Hushærren viste sig i Døren, Ingeborg stod undselig borte ved Melkehylden, og Ingrid, som havde sat frem en stor Kumme Melk paa Bordet, saa undrende paa Byhærrerne. Hun kunde ikke forstaa, hvad de lo af. Som om det var noget at le af, det, at hun havde ment, at Kristiania, som to af Karerne nævnte sig at være fra, laa tæt op til Amerika! — Jo, de lo, saa de knap kunde faa frem et Ord til Hilsen, da Bjørn varsomt og med Huen i Haanden skred over sin egen Dørstok og stilled sig i Ærbødighed nede ved Gruen. Nu vidste de det ogsaa, at der fandtes virkelig helt uvidende Mennesker i Landet, og det var vel latterlig nok!

«Er du Manden her paa Sæteren?» sa endelig en af de lattermilde.

Bjørn bekendte sig langsomt og nølende — som i Beskedenhed — for «Manden» at være, men det var nu ingen Sæter, det var en «Plas, vi kalder det», oplyste han.

«Det kommer vel omtrent paa et ud,» mente den unge Hærre, Hovedstadsboeren.

«Nej — dette er en af vore Husmandsplasser, og Manden der er vor Husmand,» sa en anden af Hærrerne, han, som ikke havde nævnt sit Hjemsted, men hele Tiden siddet og lugtet paa noget ondt. «Ja — vi har ikke Tid til at bli siddende her,» vedblev han og reiste sig. «Du faar bli med os tilfjælds, Bjørn, — ja, det er jo Bjørn, du heder? — Kjender du mig kanske ikke? — Jeg er Søn af din Husbond — skal selv bli Husbond til Vaaren, saa det er nok best, du holder dig tilvens med mig,» lagde han til med et overmodig Smil.

Bjørn saa nysgjerrig paa den unge Mand, som han vidste var kommen hjem nylig langvejs fra.

«Men skulde vi ikke fiske i Vandet her først?» spurte en af de andre to. «Vi kan vel faa sikker, god Baad?»

Bjørn smilte. Baad i Svartekjønnen? — det var nu ikke Vettet, som hæfted den Karen heller!

«Er det Fisk i Vandet?» spurte Husbonds-Sønnen og kasted et lurende Sideblik til Bjørn.

«Ja — Fisk er der,» svarte han rolig.

«Og du trækker vel en og anden, du?»

Ja — det var ingenting at lægge Dølgemaal paa det. Han fisked ofte ret godt. Havde ikke Folk gjort det før, saa kom det vel af, at de havde været ræd for Haugakallen.

«Sese! — paa saadan Maade forspildes Gaardens Herligheder, at uberettigede tar sig Lov til at plyndre. Du ved vel, at du er paa ulovlig Færd, naar du fisker i Vandet?» vendte den vordende Husbond sig til Husmanden og kneb Øjnene sammen.

Nej, det vidste Bjørn ikke. Han saa tro-skyldig paa den unge Hærre, kunde ikke faa i sig, at denne fine Bykar med den stramme, hov-modige Mine skulde faa noget med ham at gjøre, og maatte gjøre Vold paa sig for at tro det.

«Har nu altid faat Lov af Husbond,» sa han efter en Stund.

«Ja — af Far! — det er, hvad jeg siger; han har stadig lat sig lumpe af Husmændene og git efter i alle Ting. Derfor har de ogsaa næsten ædt ham ud af Gaarden. Det skal bli andet!» lofte Arvingen.

«Staa nu ikke der og skab dig over ingen Ting, Bakke,» faldt en af Hovedstadsmændene ind godmodigt. «Du fordærver Fornøjelsen af at komme op i den ufordærvede Vildmark og blandt de enfoldige Naturbarn ved denne Snak om Drivt og Bruk og Gjødsel og Svineri, som du

altid kommer med. Er det nu noget at misunde Fyren, at han trækker sig en og anden Øret? Jeg tænker, vi vilde gjøre det, du og jeg ogsaa, om vi var i samme Tilfælde — hvad?»

«Her er ikke Tale om at misunde, men Ret skal være Ret, og al uberettiget Indgriben i Gaardens Ret skal herefter alvorlig paatales!» erklærte den unge Bakke strængt og lagde sagtere til, idet han gik forbi Vennen: «Jeg liker ikke, at du lar dine letsindige og radikale Anskuelser komme tilorde, saa vore Folk hører det; de kan bli kjæphøje nok ligevel.»

De tre, som hørte hjemme i Stuen, trykked sig saa flad som mulig for at gi Rum til Hærrerne, som saa paa, hvor usselt et Hjem dog kunde være, og glæded sig ved, at de nu havde nydt en Fjældstues Ringhed og kunde fortælle om den til Vinteren i Byen. De saa paa Gruen og paa Ljaaren og undred sig over, om Folk kunde leve der om Vinteren — ja, for om Somren var det jo dejligt at leve saadan i Ro og Fred —, og lagde endelig nogle Skillinger paa Bordet — for Melken, sa de. Men Ingrid paastod, at det var saa altfor meget, og i Undring over, at Nærigheden ikke var kommen sig hidop endnu, maatte den godmodige Hovedstadsmand ta igjen det, der var over Ingrids Taxt af Melken.

«Ja — nu faar vi afsted,» sa Arvingen til Gaarden, som liden Del havde tat i Undringen og

Synet af Stuen. «Du er vel færdig til at gaa med, Bjørn?» — mere som Bud end som Spørsmaal.

Bjørn havde ikke stor Lyst paa dette. Husbond-Sønnens Væsen og Tale havde gjort ham fortænkt, og efter den første Følelse af Lidenhed og Ringhed mod den unge Mand kom et Glimt af Selvfølelse. Han havde aldrig rigtig tænkt sig, hvad en Husbond var, aldrig kommet til at faa andre end gamle Bakke i Tankerne ved det Begreb, noget godsligt, retskaffent, som kunde grine og bruke Mund, men aldrig mente andet end det beste. Nu kom med en Gang Tanken om Hærre. Ingen skulde kunne se det paa ham, der han stod i taus Ærbødighed ved Gruen og syntes ej at høre eller forstaa det, der taltes af de fremmede om hans Ting og Vilkaar. Men det var som et let Dugfald, der faldt i ham, af noget — noget lignende, som det, Tateren havde vakt, da han reiste.

Men han fulgte dog med paa Fjældet for at bære Hærrernes Oppakning. Og han hørte dem snakke sammen, mens de drog opover, om et sligt Arbeid som det at rydde Vildmarken. De var ikke enig, hørte han. Han, som før havde talt om, at man ikke maatte misunde Bjørn en Ret Øret, mente, at slige Rydningsmænd burde ha Ret til at jage og fiske, som de vilde, og ta alt,

som de kunde finde og ha Bruk for, i Vildmarken, men den vordende Husbond spurte da spottende:

«Men vi, som ejer Jorden, da? — skal vi intet ha?»

«Ejer Jorden?» raabte den anden. «Det er dumt, at I skal eje den Jord, som I ikke engang kjender Beliggenheden af!»

«Hys!» — Jordarvingen saa tilbage over Skulderen. «Du kan ialfald la være at skrike saa højt, at Fyren der hører det. — Nej, min Ven, man maa se fornuftig paa Tingen. De Folk er saa inderlig glad over, at vi vil afstaa dem en Flæk til Rydning, — ellers vilde de jo ogsaa sulte ihjel. Og vi Jordejere her i Norge maa sandelig ta Tingen praktisk. Vi maa pine alle Slags Herligheder, skal det gaa for os. — Min Far har været for sløj med Husmands-Fæstinger; han har lat gode, velbrukte Plasser fæstes opigjen af de gamles Sønner — og paa næsten samme Vilkaar. Jeg skal ta det anderledes. Enhver gammel Plas drar jeg ind under Gaarden, og saa gjør jeg Udmarken til Husmands-Terræn. Ingen skal faa byggle andet end Vildmark til Rydning. Paa den Maaden alene kan jeg faa gjort Gaarden til et Gods i Lighed med de udenlandske Stamgodser. Det er min Livsplan,» endte han stolt.

«Det kalder jeg at bygge paa andres Skuldrer!» satte den anden i hidsigt.

«Nej — nu er du for grov! — hvad siger

du, Møller?» vendte Bakke sig til hin, som havde spurt efter Manden paa Sæteren. Han havde hidtil gaat og let af alt og intet sagt.

«Han mener det naturligvis ikke. Gjør du vel, Peter? — du bare gaar der og fornøjer dig selv med at si Paradoxer,» sa den lattermilde Hovedstadsboer. «Han mener naturligvis som alle skikkelige Folk, at Ejeren maa være berettiget til at gjøre med sit, hvad han vil. Ejendomsrættten er hellig,» lagde han til i stort Alvor.

Bjørn lunted der bag med Ransler og Fiskestænger over Skulderen. Han burde jo ikke tænke paa andet end Byrden og Ansaret ved den. Men han tænkte under denne Fjældturen, Bjørn, rigtig tænkte paa ét og andet.

IX.

Gamle Husbond.

Han talte ikke om, hvad han havde tænkt paa Turen, sagde ikke noget til Ingrid om sin Uvilje mod at faa den unge Hærre til Husbond, men Dagen efter gav han sig til at gaa omkring paa al den Jord, som var lagt ud til Plassen, og den Udmark, som kunde være høvelig til. Ingrid lagde godt Mærke til hans Flakking og havde sine Tanker ved det. Vesle Thor tog sig det imidlertid roligere med Arbeidet i Uren, men Johannes spurte Moren om, hvad denne Farens Færd betød. «Aa — Far din har vel sin Mening,» sa hun undvikende.

Saa gik Bjørn nærmeste Søndag Morgen til Bygden og vilde ingen ha med. Stygvejrr var det, blaaste og rægned, men Bjørn ænsed det ikke, for han var optat med Rægning og Overslag og al Slags Hodebrot, som ikke hørte til det daglige. Han følte sig næsten ligesaa fremmed i sit Tanke-

maal som den Tid, da han skulde lære Vendinger og Haandgreb paa Sannæsmoen. Men det maatte til. Kjelbotnen skulde bli Gaard, og da maatte han vel ha noget opgjort, naar han kom frem for gamle Husbonden.

Ja — gamle Husbonden. Naar han nævnte ham i Tanken, saa følte han, at han holdt slig af ham! — Faldt han fra — — nej, det havde aldrig før kommet ham for — det var, som om en vilde sige, at Vorhærre selv kunde falde fra.

Og mens de andre sad og hørte paa Prækenen i Kirken, som laa tæt op til Bakkegaarden, sneg Bjørn sig ud for at faa snakke med Gamlen, der sad hjemme alene. Han grued lidt, idet han gjorde det, for — det var vel ikke frit for, at det var Synd, men det maatte nu til, om det ogsaa var midt i Helgen, og Helgefreden skulde stjæles.

Gamle Bakke sad i Kameret og hosted og jamred og drog Vejret med større Nød end nogen-gang. Bjørn syntes, det var en Ynk baade at høre og se, hvor Livet seigpinte sig i denne sammenkrammede, gulvisnede Krop.

«Er du der, Bjørn?» hvisked han hurtig.
«Længe siden sist nu.»

Bjørn syntes, det var galt at plage denne Manden med Snak, sagde ogsaa, at han gjerne kunde vente med det, han havde at afgjøre, til en anden Gang. Men Gamlingen havde endnu sit skarpe Blik — den siste Ræst af en ualminde-

lig Kraft —, og han saa, at Bjørn heller vilde tabe Aar af sit Liv end denne Stund til rolig Samtale.

«Snak væk — kan være forsent en anden Gang — — sæt dig!» bød han.

Saa kom da Bjørn frem med sit Æren, at det var hans Agt at løse Kjelbotnen, hvis han fik paa slige Vilkaar, som han kunde ta paa sig. Husbond syntes ikke at bli minste overrasket, sad en Stund, og smaanikked, lukked derpaa Øjnene langsomt og syntes at ha glæmt dethele. Saa mente Bjørn og rejste sig stilt med Sorg i Blikket, men da saa Gamlingen op, fæsted de mørke Øjne næsten i Smil paa Bjørn, og som han sad der i den høje Armstol — mager og gulhvid i Ansigtet med det lange, endnu næsten sorte Skjæg og de to tindrende Lys dybt under det stærke Bryn —, ja, det faldt Bjørn ind med Gysning, at han var Bud fra noget, som ikke var mere. Og det kvap i ham, da han begyndte at tale igjen.

«Sæt dig, Bjørn — snak med mig — — fortæl mig, hvor du har baaret dig ad med at rydde deroppe —.» Han stanste mellem hvert tredje Ord, men havde ikke Kraft til at hoste, bare hived og ralled, syntes dog, som Livligheden havde grebet ham igjen, og han maatte tale, hvor meget det end smerted. «Ved du, Bjørn,» — han vinked ham hen til Stolen ved Siden af sig — «da jeg

var paa mit beste, tænkte jeg — skulde være Kars Gjærning rydde Kjelbotnen — hele Kjelbotnen! — — lod det ligge — Sønnen skulde ta det — — pu! — Sønnen! — — Bjørn, gjør aldrig for meget for Sønnen din — da dur ikke han til andet end til at lægge dig i Kisten — knap det — —. Lad dem slite sig frem — som du selv. — Fik ikke gjort det — — fortæl —, hvor du bar dig ad. — Skal nok bli Gaard, men kom nu, kom nu med en Stub!»

Det var ikke Raad for andet. Bjørn maatte sætte sig til at fortælle om hver Akerflæk, han havde tat op, og hyer en Engstumps Saga. Og gamle Proprietæren hørte efter med stor Opmærksomhed.

«Kunde jeg komme mig didop engang!» — jamred han. «Uf! — det blir saa tungt at leve hernede nu. — Nu kommer de fra Kirken — — jaja, kom igjen om fjorten Dager, saa skal Løsningen være ordnet — — alt i Orden, Bjørn, — alt — naa! — til Vaaren faar jeg Kaar — det maa ske før — — for da er Gamlekroken bare Kaarmand.»

Da Bjørn kom hjem udpaa Eftermiddagen, var han gjennemvaad af Rægnen og frossen af Vinden, men baade Ingrid og de andre tre, som sad i Stuen, syntes ikke, de havde set ham saa mildt stemt paa mange Aar. Den var kommen igjen, en af de Dager, som det tidligere var saa

nok af, da han saa Lys og Glæde og Lethed i alt.

«Du skal nok se, at Botnen enda kan bli gjildeste Gaarden i Bygden, Ingrid,» hvisked han til hende ude i Svalen, da hun gik til Fjøset. Hun nikked glad og humped ivej; hun skjøjte det nok.

«End om du blev Gaardgut, før du vidste Ordet af det?» slap det siden ud af ham til Johannes. Han kunde ikke gaa og holde paa Glæden for sig selv, naar han først havde fundet igjen noget af den. Men han skyndte sig at lægge til lidt ængstelig: «Men arbeide faar du ligevel, Gut.»

Det lyste op med Smil paa Smil over Guttens aabne Ansigt som Sol paa en vaarvakt Eng. Det var et Løfte.

— Om fjorten Dage gik Bjørn til Bygden igjen.

«Alt i Orden!» havde gamle Husbond sagt. Og gamle Husbond lofte aldrig formeget. Til Kvælden skulde Rydningsmanden komme hjem — til Gaarden sin. Hjem tilgaards, Ingrid! — hun nikked efter ham, og Blaaros rauted.

Og Dalen var fuld af Sol, og Manden kjendte sig ung og minntes de Dager, da han fløj her over Hump og Tuer efter Svarten. Nu skulde han bli Gaardmand.

Han havde været nede ved Tingstævnet engang. Der gik alle Gaardmændene frem i Rad,

efter som Skriveren raabte paa dem, og saa nævnte de højt, hvad de vilde, og Skriveren maatte sætte det op i Bogen, enten han vilde eller ej — ja, om det saa var Klagemaal over Øvrigheden selv —. Men Husmændene stod langt væk, og ingen raabte dem op — uden de havde gjort noget galt, for da kom de i Lensmandsstuen. Og de stod der og hang udover al Tingtiden og havde ingen Ting der at gjøre. — Men naar nu Skriveren paa næste Tinget i Bygden havde raabt op alle de forrige Gaardmændene, og de havde sagt sit, saa var det en nede i Flokken, som raabte: «det er en til!» og Skriveren undred sig og spurte, hvad det er for en. «Bjørn Kjelbotnen! og her er han!» Saa maatte alle de gamle Mændene reise sig og by ham Haanden til Hilsen og Velkommen i Laget, og Skriveren selv snakte saa mildt og snilt: «Hvad vil saa du, Bjørn Kjelbotnen?» Jo, han vilde bare ha Væj gjennem Vargeskaret frem til Gaarden sin. Og Skriveren maa sætte det ned i den store Bogen.

Nej — nu maatte Bjørn le af sig selv. Gik ikke den gamle Rydningsmanden og drømte og snakte Tul som en Gut paa Frierstien! — Men det var slig bærende Luft — en maatte kunne se sine længste Ønsker inde i det klare blaa og finde igjen al sit Livs beste og letteste Stunder —, og det var slig velsignet Sol, at den maatte jage alt,

som var mørkt, og lokke frem Sang og lystig Drøm.

Bjørn stansed lidt oppi Kleiven, tørred Sveden og pudsed sig lidt, for han havde Søndagsstasen paa til slig Færd som denne. Han undred sig paa, hvad det var for Stimmel paa Kirkegaarden idag, Lørdagen, men hæfted sig ikke stærkere ved det, for hans egen Sag var saa stor, at den gjorde alle andre til Smaating.

Paa Kirkegaarden stimled Folket sammen om en aaben Grav. Sex af Bygdens beste Bønder havde firet Kisten ned, og Ligfærden var saa stor, at den fyldte ene Halvdelen af Kirkegaarden. Underlig saa den tætpakkede, alvorlige Skare ud i det lystige Solskin, og underlig klang Salmetonen paa Klokkerens skjælvende Røst gennem den glædelokkende Høstluft.

Alt sagtere og sagtere, eftersom han nærmed sig Porten, gik Bjørn Rydningsmand langs Muren, og da Præsten tog Skuffen i sin Haand, blotted han Hodet og blev staaende udenfor med Blikket fæstet i Jorden.

«Af Jord er du kommen — til Jord skal du blive — men af Jord skal du igjen opstaa!»

Og saa begyndte den lange, tungt slæbende og ristende Salmetone igjen. Folkene rørte paa sig, Bjørn saa dem gaa forbi; men han blev endnu staaende længe med Huen i Haanden, og Taarer

randt nedover det grove Ansigt. Ingen andre græt, for han var jo færdig, den Gamlingen, som lagdes her.

Rydningsmanden vendte Foden opover til Fjældet igjen — Ryggen bøjet og Nakken ludende. Han havde intet at gjøre i Bygden nu, naar Husbond var faret den Væjen.

Efter Rættten.

Den Fjældbyggen der — han med den store runde Ryggen, det er godt Sigte, Gutter! — en, to — — aanej, stop lidt, han kunde være sint, — send først en rigtig god Snebol i Halvtønden paa Kjælken. Huj! en Stormhagl af Sneboller klasker mod Halvtønden, og Smaagutterne iagttar færdig til Flugt, om han er sint af sig, han med den store, runde Ryggen. Aanej, han mærker intet, stuger ivej gennem Gaden med Kjælken i Hælene paa sig, krumrygget, ludende med Nakken, brøitende Sneslasket med tunge Trægjænger. Han bryr sig ét om Bygutterne — Koppen holder, Kjælken med, han har gjort begge Deler selv. — Ja, saa paa rette Skiven — en Hagl i Ryggen, beste Træffer i Sydvesten! — Hurra! godt gjort, Gutter! — «En Salve til!» opmuntrer Handelsbetjenten i Kramboddøren, han har slig Lyst til at være med, men han er jo voxen Balløve. En,

to tre! — Hatten driver bortover Gaden, Gutterne jubler og holder sig i halvdristig Afstand.

«Ikke ajer med mig, Smaagutter.» Fjældbyggen vender sig langsomt til Plagerne. Det var formeget Taalmod. Lidt Opbrusing havde de nu gjerne set, helst en tung Strøm af kluntet Skjænd eller en vredagtig Brummen, et Par smaa sjokkende Tiltag til Jagt vilde nu været over al Maade morsomt. Men bare en slig spagfærdig Bøn. De stak Hænderne i Lommerne og lod ham gaa.

Han fik Sydvesten ned i Nakken igjen og trasked videre med sit Føringslas, saa ikke tilhøjre eller tilvænstre, bare ned i Slasket tre-fire Alen fremfor sig, og bøjed unna for Folk og Hester.

Saa stanste han foran et stort Hus, saa op og ned af det, tænkte sig om, kasted et langt, raadvildt Blik paa Kjælken, saa atter opad Huset og trak derpaa Føringsen ind til Trappen, stod igjen en Stund og betænkte sig, før han varsomt og tungt gav sig paa Opstigningen til Gadedøren. Inde i Gangen gjorde han atter en Del Ophævelser, men endelig kom han til Forsættet og slog med knyttet Næve et Par Slag paa en Dør.

En skallet Mand lukte paa Døren og kjek ud.

«Hvad var det, Ven?» sa han og løfted Brynet.

Jo, han vilde saa nødvendig snakke med Skrивeren om det var mulig.

Den skallede Mand vinked, at Bonden skulde

følge med, og gik foran gjennem en stor Stue og ind i en mindre. Fjældbyggen fulgte, efter at ha sat fra sig Skoerne og Hatten i Gangen. Ræd saa han paa de store Bord med Papirerne over og Hyllerne med store Bøger. Aldrig i sit Liv havde han været saa ængstelig tilmode.

Skriveren satte sig godt tilrette i en fin Stol med Puder baade i Sæde og Ryg — aldrig havde Manden set slig Stas — og pekte paa en Stol ved Døren, men endnu kom Bonden sig ikke til at sætte sig.

«Nu? — det var altsaa, Ven?» spurte Skriveren.

Ja, først skulde han nu forhøre om, hvad det koster at faa snakke med Øvrigheden, men Skriveren slog ud med Haanden og sa, at det intet kosted at faa snakke. Manden saa paa ham med store Øjne. Aanej — saa rent bortkommen var han ikke, at han ikke vidste, at det var dyrt at komme til Retten, men Skriveren sa vel bare saa for bedre at kunne snu paa det, naar han først saa, at han havde Ret. Jaja! det blev hans Sag.

«Snak fra, min Ven. Hvor er du fra, og hvad er dit Navn?»

«Aa — jeg er bare en Husmand, og Navnet er nu ogsaa rigtig simpelt; de kalder mig Bjørn i Botnen.»

Men det var lidet af Rydningsmandens Frei-

dighed og Liv igjen i denne tunge, ydmygt undergivne Almuesmand, som stod her og bøjed sig under Angsten for Lovkløgtens Vilkaarlighed. Han var ti Aar ældre, men syntes gammel med det rødgraa, buskete Skjægget og den rolige Tyngsel over Øjet.

Skriveren tænkte sig om — han kjendte jo saa mange hundre Navn —, men han minntes ikke at ha hørt Manden her nævnt før.

«Jaja, saa faar du sige, hvad du vil,» opmuntred han lidt utaalmodig.

«Ja — jeg faar vel det,» sa Bjørn og satte sig paa Kanten af Stolen. Han havde opgjort, hvad han skulde sige, før han drog hjemmefra, han og Ingrid havde tænkt det ud sammen, og paa Væjen havde han gennemgaaet det, under Snebolhaglen havde han havt det i Tanken. Men nu var det væk. Han bøjed Kroppen fremover, tog op en Træflis af Gulvet og plukked paa, trak saa et langt Suk og spurte endelig med et Braaryk:

«Er det Ret og Lov, at en Mand kan ta en Fattigmands Brød fra en?»

Skriveren saa ud som en, der midt i venligste Samtalen fik en under Øret af Vennen, — overrasket, forlegen og vred. Han havde ikke fortjænt det for sin «Humanitet», at Skjæbnen sendte ham gale Mennesker med urimelige Spørsmaal. Og han var ifærd med at vise Manden og hans Tulleri fra sig.

Men Bjørn saa op. Stort og enfoldigt málte Ansigtet Spændingen og Spørsmaalets Vigtighed, en stor Taare pipled frem i hver Øjekrok og blev hængende og skjælte i de undre Øjelaag. Paa Svaret berodde saa mangt. Da forstod jo Skriveren, at her dog muligens «Humaniteten» var vel anvendt.

«Nej, vist ikke, Ven,» sa han halvt bérøliggende og halvt ærgerlig. «Det kan du dog vide.»

Et Streif af Lys gled over Bjørns Ansigt.

«Men du maa forklare dig nærmere,» opmuntred Skriveren og lekte med Pennen.

«Aaja. — jeg faar vel det. Hun mente saa, hun Ingrid med.»

«Er Ingrid Konen?»

Ja — saa kom hun med ét i hans Minne, som hun havde gaat der paa Plassen stærk og udholdende trods sin Vanhelse i næsten tretti Aar, og han faldt ind i en Rostale over hende, kom derved til at fortælle sin Historie fra første Færd af og skildred i snart korte Udbrud af Vemod og snart langt Snak om Smaating en svunden Lykke.

— Men saa faldt gamle Bakke fra. — Ja, Skriveren kjendte vel gamle Bakke? — Og Sønnen vår nok ikke slig som Faren. Javist havde han budt sig til at ville gjøre det, som Gamlingen blev hindret i ved Døden, men han forlangte saa stort for Udløsning af Plassen, at det ikke var

Mening for en, som ingenting havde, at ta det paa sig. Det var slig god en Plas, stor og velbrukt, mente han, at Prisen maatte være derefter, og det var bare til at drive ud Sinnet paa den unge Manden, naar Bjørn minnte om, at ingen andre end han og hans havde vendt en Torv eller gravet ud en Rot paa hele Stykket. Ejendommen var hans, mente Husbond, — og sandt nok var det, men — stort Gagn var det nu ikke i den, før Bjørn tog fat paa Rydningen. «Men det skulde jeg kanske ikke sagt,» sa Bjørn, «for siden den Tid var det ikke godt at være Plasmand under Bakkegaarden.»

«Gjorde Husbonden dig nogen paaklagelig Fortrød?» spurte Skriveren, da Bjørn taug og gjennomfor de siste ti Aars Minner i et eneste bittert Sammenløb af Tanker.

«Gjorde mig Fortrød?» tog han op og saa trohjærtet paa Skriveren. «Ikke var Maaneden gaat efter, at gamle Husbond var lagt i Jorden — og Gud velsigne ham der, han er! — saa sendte han Forbud imod at fiske i Svartekjønnen. Men det stod nu, Gudskelov, paa Fæstebrevet, at Plassen skulde ha Fiskeret, og hun Ingrid mente, at vi ikke maatte gi os. Saa kom han op med Folkehjælp og Kastenot og renspte hele Vandet for baade stort og smaat, og da han for til Bygden med alt det, som til Gagn var, og lod en yrende Mængde af smaat ligge igjen paa Bredden, saa lo

han opover mod Stuen min og skreg, at nu kunde jeg bruke Fiskeretten. — Kanske det ikke var større at snakke om, men jeg havde nu vært vant til i femten, sexten Aar at faa bringe Selskabsfisk til Kjøbmand Rosholm i Byen her. Og — Gud forlade mig! blev jeg ikke saa sint, at jeg var nær paa at skulle lægge Haand paa min egen Husband.»

«Det vilde været en meget farlig Sag,» bemærked Skriveren hoderistende.

«Ja — det var vel saa, det. Hun Ingrid holdt i Armen, og saa kom jeg til Forstand igjen. Og vel var det, for jeg havde Bruk for større Taalmod mangan Gang siden.»

Saa gik det fremover med Smaaplagerier. Bjørn havde før været vant til at faa Arbeidsdagerne, som det høved best, men nu blev han jævnest tilsagt til slige Tider, da det faldt vanskeligst at forlade Plassen, og havde det været en Lyst at gjøre Pligten for gamle Husband, saa blev det nu Slavetjæneste. Den unge Husband red omkring blandt Arbeidsfolket og skjændte og grasserte og svor, at de ikke gjorde Gagn for Maden.

«Hjemme blev det stusligt. De to ælste maatte ud. For det var nu ikke blivendes for dem paa Plassen, naar det ikke saa ud til at kunne bli Gaard, som lagde paa sig Stykke for Stykke af Vildmarken for hvert Aar, — slig som

jeg engang havde tænkt. — Jajaja, det var kanske det tungsomste af alt, da de drog nedover til Bygden. Men Vorhærre var rigtig god mod dem; de fik bra Tjæneste begge to. Og nu er den yngste ogsaa reist, han vesle Thor. Han ror Fisket paa Havet iaar, han. — Aaja, Skrивeren maa ikke bli harm paa mig, fordi jeg snakker saa mangt.»

«Nei — jeg skal nok høre paa dig tilende; men hvis du kunde gjøre din Forklaring kortere, var det bedre.»

«Ja, det var vel saa, det. Han vilde ha det kort, gamle Husband med. Og hun Ingrid, hun sa, da jeg reiste, at jeg ikke maatte hæfte Skrивeren væk.

Nej — saa var det siste Sommer. Da blev det værst ligevel, for saa slap Manden paa Gaarden Saueflokken ind paa tætteste Engen min. Jo — det gik akurat slig til, at han var begyndt at venneskakkes med mig om at flytte over i andre Lien og rydde paanyt, saa skulde jeg faa saa fine Vilkaar, at det skulde være mest som frit Eje. Han vilde saa gjerne ha Plassen min, ser du, Skrивer, til nogen Engelskmænd, som laa i Handel med ham om at skaffe dem en liden Fjældgaard, hvor de kunde ligge om Sommeren og fiske og skyde. — Det er nu detsamme for slige Karer, om det er noget at mede efter i Vandet, naar de bare har Dammen for sig, kan jeg tro —. Og

det var vel Udsigt til godt at tjene paa den Handelen. — Ja, han snakke baade sødt og tit. Det kunde nu ikke være noget for en saapas Arbeidskar, som jeg var enda, mente han paa, at bryte op en ny Leveflæk. Nej, det var vel kanske saa, mente jeg, men det kunde vel hænde, somme fik Lyst paa den ny Flækken og, naar den vel var blet saapas, at den grønned i Lien. — Stri var jeg, men striere var hun Ingrid, og striest var Gutten, han Johannes, som er Førstekar paa Præstegaarden. — Havde jeg ikke Lov til det kanske, Skriver, — at holde fast paa den Plassen, som jeg havde vendt hver en Torv paa?»

«Det kan der neppe være Tvil om,» sa Skriveren. «Naar du ikke havde forbrudt dit Fæste ved noget,» lagde han forsigtig til for ikke at «foregribe den mulige Dom i den eventuelt reiste Sag,» mumled han halvhøjt.

Det siste forstod jo ikke Bjørn, men tog det som et af disse hellige Udtryk af Lov, han havde hørt om nu og da. Han nikked betænksomt og fortalte videre om, hvor rasende Husband var blet. «Jeg skal nok faa dig væk!» havde han sagt. Og da det saa led ud i Haabollen, og Græsset stod paa det gjildeste nedover Vandkanten — aldrig havde det staat saa vakkert, syntes alle, — da kom Saueflokken en Dag.

«Smalen kom sættende saa tyk og sulten, som du ser Lemænen paa Fjældet, og da var vel

Engen min god at smage paa,» sa Bjørn med et Tiltag til Lune. Han havde faat lidt Mod af Skriverens Taalmod til at høre.

«Blev der gjort Forsøg paa at jage Faarene, og hvilke Midler anvendtes dertil, samt paa hvilken Maade?» spurte Skriveren, ligesom han begyndte at lugte «Sagens juridiske Kjærne».

Bjørn saa dumt paa ham, men lidt efter lidt samled han sig ved Spørsmaalets første Del, slog afvisende med Haanden og blaaste:

«Pyt! jage? — hvor skal en enslig vanhelset Kjærring bære sig ad med at jage en Smaleflok, Skriver? — Smalen, som du ikke stænger for med rimelig Gar? — Jeg var paa Gaarden paa Pligtslæt, og hun Ingrid gik nu der og staaked, som hun plejer.»

Skriveren vilde vide, om Sauerne gjorde Skade paa Markerne.

«Aaja — det var let Arbeid at gaa efter med Ljaaen der, de havde gaat først. — Jamæn var jeg indpaa Graaten, da jeg kóm hjem og fik se, hvad Slags Slaattekarer Husband havde sendt paa Plassen. — Klage? — ja, hvor langt kom jeg? — Og saa blev jeg gaaende og gjæte Sauer udover Høsten. Det var ringt Arbeid, det. — Nej, dette holder vi ikke ud, hun Ingrid og jeg, for galt er det, at vi ikke faar ha Engen i Fred, men værre er det, at vi mister Lysten til Arbeid paa al Ting. — — Nu har vi staaket og stellet

paa den Plassen, siden vi var Ungfolk og ikke havde større Vet paa, hvad det kunde ha paa sig at gaa i med at bygge og rydde i Vildmarken. Saa kan du vide, det er tungt at drives fra det paa slig Vis, Skriver. Og kan du hjælpe, saa gjør du det nu, tænker jeg. — Ja, jeg skjønner vel det, at du maa dømme, som Lov og Ræt er, du, men naar det ikke er Lov og Ræt at ta Brødet fra Fattigfolk, saa —. Slig og slig, som jeg nu har sagt, er det med Sandhed og Ære, og saa faar du da dømme, som du har Samvittighed,» endte Bjørn med et tillitsfuldt Blik ind i den efter hans Mening almægtige Dommers Ansigt, idet han reiste sig og stilled sig foran ham med Haanden paa Bordet.

«Men — kjære Ven?» udbrød Skriveren forvirret over denne Tillit; — «jeg har jo intet med denne Sag at gjøre; det er jo endnu ikke Sag. Nejnejnej, du maa gaa den almindelige Rættens Væj.»

Bjørn maabed. Munden aaben, Øjnene glasagtig stiv, lidt efter lidt dugget, Haanden ristende. Havde han ikke siddet her nu en hel Time og forklaret og klaget og ment, at han sad for Rættens? — han trodde, det ikke var andet igjen nu end at faa høre Dommen af Skriverens Mund, og en slig Mand som Skriveren behøvte ikke mange Minuters Eftertanke for at kunne sige, hvad Lov og Ræt var. Som han stod der foran

Skriveren og trængte paa hans Samvittighed og Rætsfølelse, mente han, at han i næste Øjeblik skulde ha Lovens og Rættens Magt til at sige bent mod Husbond: «Nu lar du mig faa Fred paa Plassen!» — og siden sidde som den, der var omgitt med Rætskjendelsens adlende Beskyttelse. Og saa hørte han, at dette ikke var Rætten.

Javist havde han hørt noget om en Slags Ræt, som gik gennem Prokurator og Tinget med baade Skriver og Fut og Lensmand, men det havde han ment var for dem, som ikke var saa ganske sikker, — ja, som nok gjerne vilde prøve at lyve sig unna et og andet og — — ikke havde han vel tænkt større paa det, men sikkert havde han litet paa, at han nu havde været for Rætten, og alt siden tidlig i Høst havde de beredt sig paa det, han og Ingrid. Sparet og samlet havde de, hvad de kunde, for de havde hørt, at Rætten kosted. I Halvtønden paa Kjælken laa det. Føringslasset dette Aar var ualmindelig rigt, og det var Løn til Rætten.

Bjørn blev staaende slig en Stund — slagen, gjennemristet, bruddt. Rakte saa Haanden frem og sa spagt:

«Ja — saa faar du ha Tak for mig, Skriver.»

«Du maa henvende dig til en Sagfører,» raaded Skriveren. «Jeg har meget ondt af dig, men jeg kan jo intet gjøre for dig.»

«Aanej — du kan vel ikke det.» Han gik

ud, krumrygget, nedslagen, gennem det store-Rum med Rættens Bøger og Papirer udover Bord og i høje Hyller, fandt Skoerne og Hatten og sjokket ned Trappen til Føringslasset.

Det var en prægtig Skive, den runde Ryggen med Sydvesten foroven, — Klask! — Klaskklaskklask! sa det, Snebollerne hagled, og Smaagutterne hujed i vilden Lyst.

Men Fjældbyggen trykked Sydvesten godt ned i Nakken og trasked ivæj brøitende Sneslasket med de tunge Trægjænger. —

Hjem igjen! — Den Rættens Væj blir for lang og tung for den, som har liden Tid til at vente. —

Ejendomshærrer og Rydningsmænd.

Alle Husmændene under Bakke Gaard — over tretti i Tal — var tilsagt at møte paa Gaarden om Kvælden. Ikke til Arbeid, i Filler og uvasket, men pudset, som de kunde best, til Lystighed — til Lag, Brændevin og Øl. Og de kom kravlende ned fra Lien, ud fra Tangen, borte fra Myren, de, som til dagligdags gjæmte sig væk i Ejnekjærret bag den udtyndede Furelund og i Løn øked Verden med ny Urbrytere, de, som havde arvtat fra Fædrene — Slægt efter Slægt — den Børt at vinde Brød ud af Fjordens Opøring ved Graving og Sankning af stormdrevet Tang til Vederlag for Jorden, som Gaarden tog, efterhvert som den blev til Eng, — de, som viste Væj for de kommende Slægter over de vide Myrer. De kom som til Helg og vidste ikke selv andet end, at de var tilsagt til stort Gilde.

I Bjørkelunden bag Gaarden møttes de. Der

stod Gildet. Flag var heist, og Kranser bunden fra Træ til Træ. Talerstolen var bygget mellem de to gjildeste Bjørker i Lunden og pyntet med Blomster og flagrende Baand. En Krukke med Brændevin og en Tønde Øl laa paa det store Kjøkkenbord, der var flyttet ud, og Lars Stævnevidne stod midt imellem Lovmandens Alvor og Kjøkemæsterens Skjælmeri og ventede paa Tilsigelse til at skjænke. Men endnu var ikke den varme Drik baaret frem paa det andet Bord, det med den hvide Dug, ret under Talerstolen, og endnu var ikke «de sjøl» kommen fra Gaarden.

Husmændene stod i en Klump og saa og hviskede. Stort havde de ikke at snakke med hverandre om. Men Lars Stævnevidne havde fortalt ham, som stod nærmest, at «dette var i Anledning af, at Husbond var valgt», og saa gik det gennem Klumpen, at Husbond var «valgt». Den ene turde ikke spørre den andre, hvad det var, for han var ræd, at han vidste det og vilde le ham ud. Saa blev hele Klumpen staaende der og grunde over, at Husbond var «valgt».

Men saa hørtes Felespil borte fra Gaarden. Husmandsklumpen vendte sig langsomt, og hver stirrede i undrende Ærefrygt paa det, som kom.

Det var Bygdens «beste Mænd» i pyntet Tog med to Felespillere og en, som bar et Flag, i Spidsen. Lensmanden havde Husbond under Armen, og begge var baade blid og højtidelig.

Snart fyldtes Lunden med pyntede Mænd. Og Lensmanden steg op paa Talerstolen og sagde mange stærke Ord med Slag i Brættet og kraftig Røst om «Bondens Ræt og Bondens Magt», som havde vist sig nu engang endelig.

«— — Ja, han, som pløjer og saar og høster, han er det, som bør styre, og derfor skal vi nu, Godtfolk, istæmme et kraftigt Hurra for vor Væn, vor folkelige Væn, som trods sin Ungdom dog nu kan kaldes vor faderlige Væn, vor kjære Bakke til Bakke Gaard, som Medborgeres Tillit har truffet med sit Valg. Han leve! — ja — tre Gang tre Hurra!»

Lensmanden raabte, saa fulgte Bygdens «beste Mænd», Lars Stævnevidne gav Tægn til Klumpen. Aldrig havde den før været med paa slikt Styr — den ene var undselig for den andre, for dette syntes dem Barnelek —, men saa svang de Huerne og raabte, saalænge Lensmanden klæmte paa.

Derpaa skjænkte Lars hver en Snaps og et Krus Øl og gav indimellem en Kjøkemæsterspas, mens «de beste Mænd» trykked sig sammen om Bordet under Talerstolen og fik af den varme Drikke fra Bollen.

Og Lars var endnu ikke færdig med hele Klumpen, da Husbond steg op paa Talerstolen. Det var ikke den Sprætjunker, som havde gjæstet Kjelbotnen for mange Aar siden sammen med Vænerne fra Kristiania, det var en anselig Pro-

prietær, som talte med Alvor og Ro og Styrke, takked sine kjære Bygdebørn, som han «næst Vorhærre kunde takke for, at det havde været ham mulig at stille sig i Spidsen for de jorddyrkende Interesser paa disse Kanter», og loved, at han «med Guds Hjælp skulde værne om disse Interesser, ja, deres, vore, vi, der vinder vort Brød fra den haarde, norske Natur i Kamp med Berg og Myr fra Barnsben af». Og han vilde udbringe et Leve for sine «Medhjælpere i Kampen, alle de, som brøt i Vildmarken og gjøded Landet med sin Sved.»

En Landhandler og et Par Skolemæstre var afsindig af Begejstring, skreg sig mørkerød og stæmte i en Sang for «dem, som Malmen bryder».

Siden taltes der meget og mangt, og mangen Snaps blev tømt af Husmændene, og det virked paa deres tunge, uvante Blod, saaat de tog hverandre om Halsen og gav Forsikringer om de underligste Ting, som ikke blev hørt. Og Lensmanden fik fat i den ældste af dem, hvisked ham nogle Ord i Øret, og saa steg gamle Jonas op paa Talerstolen og græt og sa, at Husmændene vilde takke Husbond, fordi han var saa snil at ta dem med i et sligt fint Gilde, for det var nu mere end som Jul for dem, som — som — som var bare Husmænd og støt laa og grov i Elendigheden. De skulde raabe Hurra, allesammen, fordi han var saa snil.

Solen gled væk fra Troldhornets Top, og saa var det Kvæld.

«Bjørn — kom hjem!» raabte Ingrid fra Laavekloppen op mod Lien.

Men Bjørn havde ikke Tid. Idag igjen havde Sauerne fra Gaarden brudt et Hul i Gjærdet, og før det var bötet, kunde Bjørn ikke slaa sig til Ro. «Vil du ha Engen i Fred, faar du selv holde Gjærde,» var Husbonds korte Besked. Og Bjørn havde bygget Gjærde og holdt det istand. Nu stod han der og fletted og bandt; Sauen var ikke dum, naar det gjaldt at finde frem til Engen.

Han skulde været i Bygden idag — til Gilde. Aa — det var vel ikke sligt Savn, om han blev hjemme, mente Bjørn og snoed Einekvisten ind i Garden. Ingrid raabte. Hun faar vænte. Mangt at gjøre her, godt, at Natten er lang.

Men om lidt kom Ingrid puslende opover med et Knyte, løste det og tog ud et Par Potetkager. «Du maa nu ikke rent glæmme Maden, Bjørn,» sa hun og satte sig ned i Bakken.

«Aanej — faar vel ikke det,» brummed han, satte sig ogsaa, begyndte at spise paa den tørre Kost og smaasnakte indimellem. «Faar stø under, at en kan beholde Magten til at slite — — skjønt lidet værdt — naar en ikke ved, hvem en sliter til. — — Det kan vel ikke vare saa længe — saa er en udslit — — javist, udslit — ja, og saa

kommer andre og tar det, en grov med al sin Dag — —»

«Du har nu fulde Magten enda,» sa Ingrid, «og ikke er jeg heller stort værre. Vi skal ikke gi op, Bjørn.»

Han vidste, hvor haardt hun led ofte, taug og saa ud over Dalen, mens han nød sit Kvældsmaal.

«Jeg vilde nu ikke forlade Kjelbotnen ligevel,» sa han endelig stærkt, «for det findes nu ikke vakrere Flækken i Verden. — Nej, Ingrid, — kan du minnes den Kvælden, jeg var paa Øjkeleting heroppe?»

Ingrid glatted Stakken over Knæerne, smilte og rokked med Hodet, som tabte hun sig i Minnet.

«Aajøje — jøje, hvor ræd jeg var!»

«Hvad var du ræd?» spurte han skjælmsk.

«Aa — det ved du godt, Bjørn.» — —

Det rasled i Krattet ovenfor. Begge vendte sig hastig. En kraftig Mand i Trettiaarsalder kom frem fra Skogen.

«Sidder I her?» raabte han og sprang nedover.

«Er du saa sent ude, Johannes?» spurte baade Far og Mor.

«Ja — jeg er saa det.» Han kasted sig ned og tørked Sveden. «Jeg har gaat fort, for — — du er ikke med til Gilde paa Gaarden, Far? —

Aanej, kan være detsamme og. Jeg var indom og hørte.»

«Nej —? saa maa du fortælle,» maned Moren.

«Aa—aa, kan være detsamme, tænker jeg.»

— Den unge Mand sad en Stund som med et Spørsmaal, han ikke kunde klare for sig, sprat saa pludselig op og slog ud med den ene Næven. «Et saa jeg og et hørte jeg; en blir ikke Folk, skal en gaa som anden Mand's Husmand! — To hundre Daler har jeg — det er femten Aars Løn; — vil Husbond la os faa Plassen for det, saa —»

«Johannes — Johannes!» — Bjørn risted i Stemmen — «Du kan faa dig Gaardpart i Bygden.»

«Mener du, jeg er for vek til at holde frem, hvor du tog Taget?» spurte Johannes. «Det er underlig,» vedblev han grundende, «at en skal betale andre for at komme til det, som ens Far brøt op, men — —»

«En faar nytte Dagen,» sa Bjørn Rydningsmand, lo og tørked Taarer og tog fat paa Gjærdet igjen, for — «nu tror jeg det skal bli Gang i Arbeidet igjen.»

«Det er længe siden, han lo, nu,» hvisked Ingrid til Sønnen.

Og Sommernatten dugged paa Rydningsfolkets Værk.

XII.

Hvil!

Han, som nu har fortalt denne Saga om en Kamp mellem Fjældene, kom en Sommermorgen nylig over Vidden mellem Visdalen og Bakkestranden ved Storfjorden. Oppaa Aashældingen stanste han og saa ud over Dalen, mens Solen steg og fyldte fra Fjæld til Fjæld med lokkende Lys, Fjældvinden dansed over Vidden og tabte sig i Fureskogen paa Aasrøren, Trasten skratted og Stæren fløjted over Rederne i Krattet, og nede i Lien klang Kobjælderne under Buskapens Rauting.

Troldhornet havde en let Taagekappe over Midjen, men Toppen løfted det stolt og frit højt op i det endeløse blaa. Og Vandet dernede tog det blaa i sig og blinked og lokked alt livligere og lysere, eftersom Solen steg og favned den lille Bygd omkring. Enger og Akerflækker rundt om Bredden og indimellem Hauger og Hump og tørre Myrer. Her og der en liden Stue med blaalig

Røk i svindende Dans op af Piben. Nærmest under Lien en velbygget Gaard, rødmalet med hvide Kanter om Dører og Vinduer.

Det virked som et Eventyr om Bærgtagning af lyse Huldre.

Udenfor Gaarden stod en liden Hest for en Langvogn. Flere Mænd kom ud af Huset bærende den store, lange Kiste, som alle kjender igjen fra et eller andet Tog, han selv var med i med Saar i Hugen. De satte den paa Vognen og lagde et sort Klæde over. Endnu flere Mænd kom ud, saa ogsaa nogle Kvinder og Børn. Tilsist kom en ældgammel Kone paa Krykker og støttet af en graanende Mand. Han hjalp hende varsomt op paa Vognen. Hun satte sig paa Kisten, holdt Haanden over Brynet, som om hun saa udover Dalen, og sagde noget, mens hun rokked paa Kroppen og nikked.

Den fremmede, som var kommen ned fra Aasen, spurte en i Følget om, hvem som skulde i Jorden. Manden svarte med underlig Højtidelighed.

«Det er den Manden, som satte første Græv i Uren her. — De vaaged sig til mange tunge Tag, disse Gammelkarerne,» lagde han til med et Blik opover den bratte Li, hvor Aker væxled med Eng. «Men saa var de vel stærkere end vi.»

Saa trak den lille kortbente Hest til, og Toget af alvorsfulde, vemodstæmte Rydningsmænd drog

i langsom Takt nedover langs den bugtende, klare Elv.

Ingrid fulgte Bjørn paa hans siste Bygdefærd.

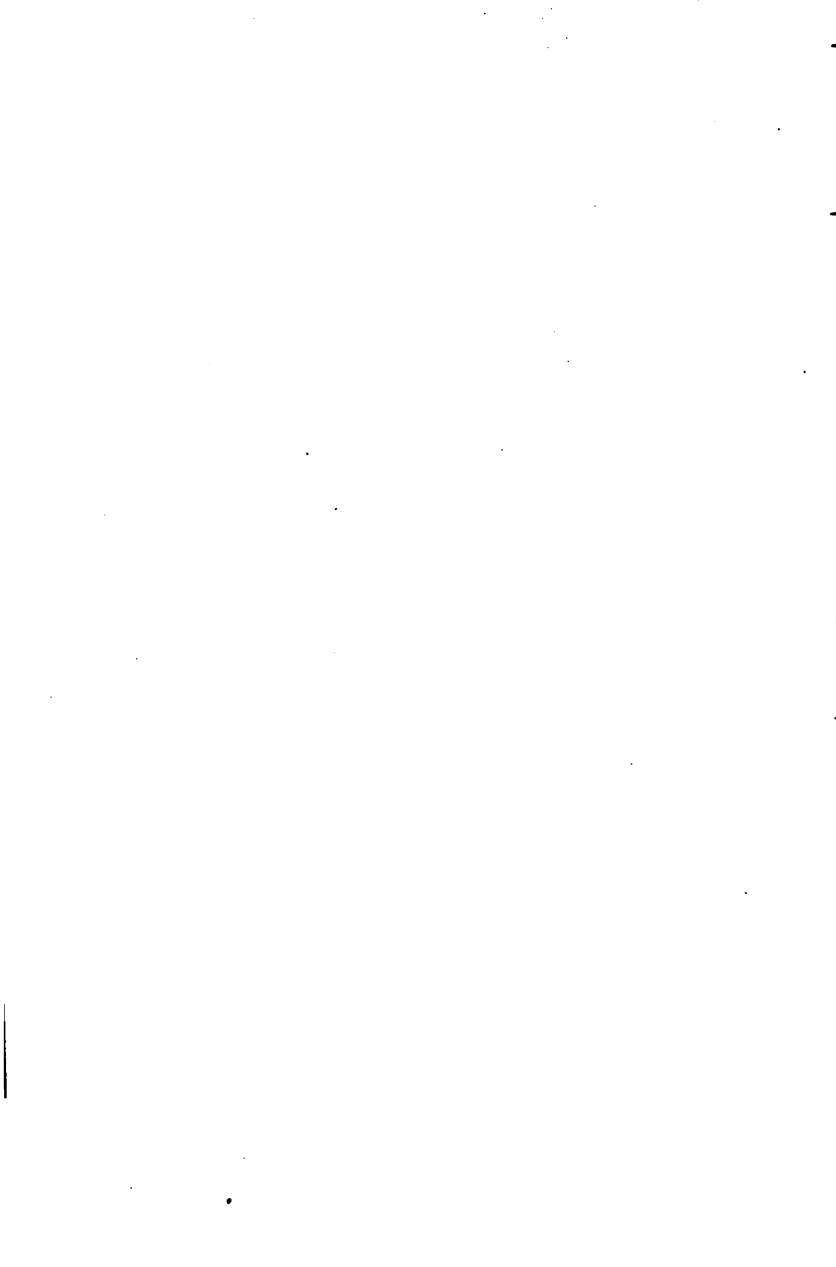
Der, hvor Elven brøt gennem Bærget og styrted sig udfor Stupet med Larm og sprængende Vold, der i Porten foran den store Bygd omkring Fjorden, stanste Toget. Ingrid løfted en af de ristende Hænder over Brynet, som om hun skygged for Lyset og saa fremover til Fjorden. Men hun havde været blind i flere Aar.

Dog saa hun visselig, ti hun trodde, at hun saa.

Og Fjorden gik der bred og blaa med Bud fra Havbygden til Taterjænten, som havde gjæmt sig saa godt fra Storbygdens Haan.

Videre gik Toget af Rydningsmænd. Og Bygden hilste Kisten paa Vognen med stille Alvor. —

Paa den *Gyldendalske Boghandels* Forlag er udkommet:

VAARDISE.

Fortælling

af

Kristofer Kristofersen.

2 Kr. 75 Øre; eleg. indb. 4 Kr.

Af en Anmeldelse i «*Tilskueren*» Decbr. 1886 tillader Forlæggeren sig at anføre:

«Det er en mandig Bog. Skildringerne er ført igjennem med Kraft, og er Helten end inderst inde en stor Fantast, saa er vi dog næsten bestandig paa fast Bund i denne Bog. Der kæmpes og lides for haandgribelige Ting, og Drømmene har rent positive Formaal for Øje. . . . Det er interessant, livfuldt, anskueligt og alvorligt det hele. . . . Men hvorom Alting er, Kristofer Kristofersens Bøger maa læses af dem, der vil følge med den norske Literaturs Udvikling.»

Af en Anmeldelse i «*Verdens Gang*»:

«. . . . Kristofer Kristofersen staar i samme Række som Kristian Elster og Alexander Kielland; det er en Virkelighedsskildring, han giver os, af stort Værd. Det vækkende folkelige Arbejde har

ventet paa at finde en sandhedsgran Fremstiller. Folkehøjskolens og Folkemødernes Liv har vel fortjent at finde en naturtro Gjengivelse i Rammen af en Kunstform. Det er en saadan, Kristofersen giver. Hans Bog vil blive læst over Landet, og man vil tænke vel over, hvad man læser. Den vil øve en frigjørende Virkning.

. . . . Det er første Gang, at Folkehøjskolelivet faar sin Fremstilling i Digtning. Ja, vel har vi haft nogle Skildringer før af drømmende Folkehøjskolelærere og sværmende Bondeungdom, men disse Fremstillinger har ingen Virkelighed at holde sig til og er derfor uden alt Værd. Det Arbejde, som vi her har for os, er af en ganske anden Art.

. . . . Samtalen med den gamle Skipper er det fornøjeligste, man kan læse; det er et Mesterstykke af fortællende Kunst. Vi har neppe noget bedre.

. . . . «Vaardise» er en Bog, som hvert eneste Sogneselskab bør anskaffe sig. Det er meget at lære af den. Og det er intet galt, man lærer. Man har klaget over, at den realistiske Digtning var slap med Hensyn til Sædelighed og Moral — en uretfærdig Anklage —, her skal man ikke kunne finde en eneste Ting, som kan virke stødende, selv om man er nok saa følsom. . . .

. . . . Fortællingen er udført med megen Dygtighed og Overlegenhed, Stilen er elegant og hele Fremstillingen let og tiltalende.»

